DISSERTATIO SOLENNIS DE HAEMORRHOIDIBVS, VLTRA MODVM PROFVSIS, ET CAECIS,

QVAM

D. O. M. A.

CONSENSV GRATIOSAE FACVLTATIS MEDICAE

PRAESIDIO

IO. GOTHOFREDI BERGERI,

D. THERAPEVT. PROF. PVBL. ORDIN. MED. SENIORIS, ET H. T. DECANI,

ATQVE

RECTORIS MAGNIFICI,

DN. PRAECEPTORIS AC PROMOTORIS SVI AETATEM VENERANDI,

PRO

LICENTIA

SVMMOS IN ARTE SALVTARI HONORES RITE IMPETRANDI,

P. P.

CHRISTIANVS Gottlob RIZ,

BVDISSA-LVSATVS.

IN AVDITORIO MAIORI

HORIS ANTE ET POST MERIDIEM STATIS

A. D. IANVAR.

VITEMBERGAE,

Typis CHRIST. FINCELII.

A. S. R. cIↄ Iↄcc.

DE HAEMORRHOIDIBVS, VLTRA MODVM PROFVSIS, ET CAECIS, DISSERTATIO *SOLENNIS.*

I.

ETsi non ignoro, id quod rerum usus docet, et multi doctissimi Medici memoriae prodiderunt, magno interdum emolumento corporis sanguinem sponte, nullaque adiuvante artis opera, vasa aperire, ac praescriptos sibi, et definitos intra eadem, terminos migrare: tamen illorum amplecti sententiam minus possum, qui id singulari quadam naturae providentia fieri aiunt, ita ut perhibeant, eam salutis humanae causa facere omnia, et sentientem malum opem ferre magnopere gestire, ac quae noxia sint, expellere nosse, quae utilia, usui servare, idque omnino agere, ne temeritate magis, quam consilio, et ut facilitate magis, quam violentia, medeatur, quemadmodum *L. de Arte* et *I. de Nat. Facult. Galenus* literis tradidit. Namque vel non satis capio, quam vulgo admirantur, naturae in nobis potestatem

et praestantiam, quam quippe nihil aliud esse existimare possum, praeterquam in motu constitutum illum solidi, et liquidi, ex quibus corpus coaluit, contextum, nulla pollentem cognitione, intentioneque ad conservationem sui, uti eximie *Robertus Boyle* declaravit *Disqvisit. de Natura*; vel iure eam, si quae daretur alia vis naturae, accusare posse videor, quod vel negligentia quadam, et socordia, vel nimia suarum virium fiducia, non ipsis mox initiis, atque seminibus morborum resistat, humorumque inutilium et noxiorum proventum non impediat potius, et praecaveat, quam exturbet. Praesertim cum fieri haud raro soleat, ut natura, omnis immemor sapientiae, ac providentiae, qua uti creditur, et furoris quasi plena, prodiga succorum vitalium fiat, sanguinemque ultra modum profundat, et, nisi prudentior Medici manus modum posuerit, fluxionemque represserit, afferat necem.

II.

Id quod, ut aliarum haemorrhagias partium praeteream, vel unius illius fluxionis per vasa intestini recti, quam Graeci αἱμοῤῥοΐδα nominaverunt, exemplo constare potest. Equidem inficiari haud possum, multa subinde ex ea fluxione, si modum non excesserit, in quosdam homines redundare commoda, ita ut, quemadmodum scriptum reliquit *Hippocrates VI. Epid. III.* quibus mature fluunt haemorrhoides, hi neque lateris, aut pulmonis tentari inflammatione, neque phagaedaena, neque furunculis, neque terminthis, ac forte ne lepra quidem, fortassis vero neque vitiliginibus, malisque aliis, corripi soleant. Animadvertas contra, intempestive curatos, qui fluentes habuerunt haemorrhoides, non ita multo post malis eiusmodi corripi, adversaque utplurimum valetudine conflictari; ac melancholicis

praeter-

praeterea, vel renum morbo laborantibus, vel insanientibus, haemorrhoides fluere cœpisse, bonum esse, secundum *Aph. II. et XXI. S. VI.* Nihilo tamen secius fieri non raro solet, ut, quae aliquando fluxio non tam morbi, quam purgationis, et remedii speciem praetulit, multum nonnunquam incommodi, periculique habeat, atque ipsa poscat remedia, mortisqve causa fiat, quando immodice sanguinem profundens, infractionem virium extremam, summamque imbecillitatem gignit, atque hydropem, phthisin, aliumve quempiam gravissimum morbum parit, indicio quidem satis evidenti, non sapientia quadam, et providentia naturae, sed vi causae morbificae, fluxionem hanc concitari, et quicquid afferat commodi, id omne κτ᾽ συμβεβηκὸς evenire, atque ex eventu demum iudicari, si nempe, deposita sanguinis parte, tempestive constiterit fluxio; in bene vero habentibus, nullaque affectis labe corporis, haud observari. Tantum abest, ut eam fluxionem elegans, et absolutum naturae bene valentis, muniaque sua tunc recte administrantis, opus cum *Rein. Solenandro Consil. med. XX. S. IV.* appellemus. Qvod optime perspiciens *Galenus*, evacuationi per haemorrhoides naturam assvefaciendam esse prohibet, quod periculosus sit excessus, & hydropem procreet, si ultra modum sanguis excernatur *IV. Aph. XXV.* et *III. de Fac. Nat. IIX.* Neque aliter visum fuit *Aetio*, quando eandem affectionem plurimorum causam malorum, scribit, hominibus existere, et deformitatem, ac miseram inducere vitam, multosque etiam vita privare. *Tetr. IV. S. II. C. V.* Idem vero multorum observationes medicorum testantur, et quotidiana experientia confirmat.

III.

Nihilo autem leviora incommoda, periculaque expectan-

pectanda sunt, ubi sanguis in eadem delatus loca, neque regredi recte, neque egredi, vacuarique potest, sed in medio haerens itinere, viamque reperiens inviam, illam in tumorem admodum molestum, dolentemqve attollit. Hunc medici tumorem plerique ad differentiam haemorrhoidum fluentium, vel apertarum, quas vocare consuerunt, haemorrhoides caecas, Graeci τυφλὰς, appellandum duxerunt. Qvae utraque perpesſio, cum saepe hominem fatiget, gravisſimeque affligat, digna mihi visa fuit, in qvam, Deo bene iuvante, loco speciminis cuiusdam solennis, studium operamque conferrem. Minus autem laborabo de origine, atque significatione vocis, qua nemo fere nescit, in genere quamlibet fluxionem sanguinis, prout ipse aliqvando *Hippocrates* eadem usus est *Prorrh. II.* speciatim vero fluxionem illam, quæ ex vasis fit intestini recti, eodem auctore doctisſimo Sene *III. Aph. 30. et VI. Aph. 12.* ac singulari de *Haemorrhoid. libello*, quem et *Galenus*, et *Erotianus* pro germano habent, intelligi, atque additione caecarum significari tumores, qui ex motu sanguinis, per ea vasa impedito, eandem partem infestant. Potius ipsam rei naturam investigabo, primumque ea in medium proferam, quae in utroqve affectu nos sensus edocent, quo deinde sedem, et causas interiores, atque reconditas, omnemque mali indolem, propius cognoscere posſimus.

IV.

Illud vero satis, puto, cognitum est, fluxionem haemorrhoidalem interdum subito, et repente, nihilque tale cogitantibus, oboriri, quemadmodum patri suo, *Jordano*, evenisse scribit *Petr. Forestus L. XXIII. Obs. III.* saepius autem praecursores quosdam, qui eam imminere annuntient, habere. Vt plurimum enim antecedunt lasſitudo corporis

poris tensiva, et motiones variae in variis abdominis partibus, potissimum autem in lumbis, et hypochondriis. Murmurat intus venter, et borborygmis, atque inflationibus intestina sonore strepunt, et remugiunt. His improvisa saepe anxietas, et palpitatio cordis, ac variatio in pulsu iungitur. Adest plerumque sensus quidam modo aestus, modo frigoris, et dolor inprimis, a spina ad ossis sacri regionem, et coxas usque, se saepius extendens, et partem praecipue postremam intestini recti, quae anus dicitur, afficiens moleste. Is vero dolor non unius generis, sed varius esse solet, nunc gravans, et premens, nunc acutus, et modo tendens, modo pungens, lancinans, mordens, pulsans, et ardens, et magis, minusve, lacessit, ac sub egestione scybalorum, praesertim duriorum, ac renitentium, augescit et divexat. Et qui ita se habent, his tubercula in ano enasci, ac inhaerere solent, quae primo pruriunt, et deinde modo eiusmodi vario dolent, aliquando etiam incalescunt, et inflammantur. Interdum autem nullus adest tumor, aut levis tantum, et mollis, nullusque affligit dolor, sed levis saltem ulceratio, et pruritus aliquis, qui ad frictionem solicitat; aut sensus tantum presionis quidam in ano, inter egerendum molestus est, saepius etiam tenesmus aliquis modo magis, modo minus, urget. Multis quoque anus foras cogitur, et procidit. Nec enim omnia omnibus, sed alia aliis accidunt, pro diverso causae, fluxionem producentis, et naturae confligantis, habitu. Inter haec sanguis exit, quibusdam citius, quibusdam tardius, interdum ultro, semper in conatu, maximeque post extremam alvum. Is autem excrementis haud permiscetur, sed seorsim redditur, nunc quidem liquidus, floridus, et rutilans, nunc crassus, limosus, et nigricans, aliqvando etiam, si in recto subsistat intestino, concrescit, et grumi rubentis forma eiicitur. Neqve vero semper sanguis admodum coloratus, sed interdum mucosus valde prodit, aut humor tantum albicans, non purulentus,

rulentus, sed serosus, et nunc spermati ranarum, nunc albumini ovorum, fluorique albo uteri, similis, manat, id quod *Hoechsteterus Dec. I. Obs. med. Cas. I. Fernelius L. VI. de Part. morb. et sympt. C. X. Hollerius S. III. Aph. 30. Spigelius de Hum. corp. Fabr. L. V. C. V. Sennertus Pr. L. III. P. II. S. II. C. XIII. Q. I. Jo. Rhodius Cent. III. Obs. LXXII.* ut plures praetermittam alios, docebunt. In *Eph. Germ.* ex apertis in viro quodam perpetuo valetudinario haemorrhoidibus materiam spermatis instar ranarum felici successu ad plures exivisse libras refertur. *D. I. A. I. obs. 75.*

V.

Atque haec non illis tantum eveniunt, quibus haemorrhoides fiunt, sed etiam quibus semel, iterumque factae, denuo imminent, et exitum moliuntur. Nam qui semel eas expertus est, nunquam tutus ab iisdem vivit, qvando per intervalla, nunc longiora, nunc breviora, et modo certa, stataqve, modo incerta, reverti, et diu, brevique durare, in quibusdam etiam quasi continuo fluere, solent. Idque nunc multo cum labore, varioqve, et multiplici fit symptomate, nunc sine eo, et sine ullo dolore, tumoreve. Vt vero materia et tempore, coniunctisque accidentibus: sic etiam copia, et modo exeundi, variant. Neque enim sanguis parum, vel modice, et tantum cum fecibus exprimitur, sed etiam sponte, et sine iisdem funditur, et nunc placide, ac sensim paulatimque exstillat, modo confertim, et cum impetu veluti e rivo, nec raro cum saltu, tanquam e siphunculo, profluit, quemadmodum de femina quadam senili CL. *Wedelius* refert, *Eph. Germ. D. I. A. III. obs. XXI.* Quod si nimium atque immodice fiat, sanguine succisque vitalibus corpus exhauritur. Hinc vero magna fit mutatio in homine. Nam vigor minuitur virium, pulsus redditur debilis, et gravitas inprimis in coxis, multaque in cruribus

imbecil-

imbecillitas oritur. Perit nitor oris, vividique coloris flos expallescit. Albicat, et turgescit corpus, saepe etiam livescit, et colorem plumbeum, flavum atque subviridem induit, qui, si *Avicennam* audias, ita laborantium fere proprius est, tanti quidem habitus a *Foresto*, ut hoc solo confisus signo, multos eorum se cognovisse, et pronuntiasse, magno cum artis honore, glorietur, *L. XXIII. obs. V. in Schol.* Eandem vero coloris deformitatem intellexit etiam, et indicavit *Hippocrates Prorrh. II.* Quove diutius protrahitur, aut copiosius est profluvium, hoc magis elanguescit compages corporis, et pulsus minor fit, ac debilior, itaque nonnunquam obscurus, ut vix possit percipi, et decedentibus continuo, ac ruentibus in peiora viribus, anima interdum deficiat, et magis semper magisque succumbat laborantis naturae bonitas.

VI.

Neque multo aliter agi cum illis videas, qui haemorrhoidum caecarum calamitates experiuntur. Sed magis hos offendunt tumores, qui intestino recto insident, et vel ex eodem prominent, ac intuentibus patent, digitisque tangentibus occurrunt, vel intus latent, itaque interdum occuluntur, ut sine speculo, vel eversione ani, videri minus possint, aliquando vero non nisi coniectura deprehendantur. Vnde hi haemorrhoidum internarum, illi externarum nominibus appellantur. Vtrumque genus tumoris initio pruritu se prodit, et quodam molesto, gravanteque, vel tendente, iuxta sedem sensu, cum egerendi difficultate. Sequitur dolor, magis minusve urgens, principio tensivus, hinc mordax, lancinans, tandemque pulsans et ardens, qui ad partes plerumque vicinas et conterminas, vesicam, testes, inguina, et muliebria sese profert, atque inflammationem prodit. Tam enim caecis, quam fluentibus inflam-

matio nonnunquam coniungitur. Quo quidem casu tumor dolorve graviores fiunt, et latius se explicant, nec semper febris homo expers est. Saepe etiam urina non nisi guttatim, et cum conatu, doloreque interdum magno, redditur, aliquando vero plane supprimitur. Vbi vehementior est inflammatio, sphincter podicis ab externis interiora versus ita contrahitur, et angustatur ut ne flatus quidem emitti possit, et dolor fere intolerabilis, ac sensus gravis ponderis in dorso, et lumbis, hominem exerceat. Quare huiusmodi tumores haemorrhoidum furentium nomen promeruere. Ingravescit autem dolor, atque exacerbatur, dum aeger alvum levare nititur, maxime ubi durum excrementum exprimitur. Quo fit, ut magno cum metu, et angore deponant, interdum etiam in animi incidant deliquium, et quodam spasmi genere corripiantur, malintque saepe retineri feces, quam reddi, nec minus glandes, et fistulas enematum vehementer pertimescant, ac refugiant. Nihil autem, vel perparum sanguinis, aut mucosi tantum, saniosique liquoris aliquid, nec fere nisi in conatu, exprimitur. Aliquando etiam aliquid a frictione exsudat, superficialis cuiusdam ulcusculi more. Vt vero in fluentibus, sic etiam in caecis sedes saepe procidit, atque extra anum intestinum protuberat, magnamque creat molestiam.

VII.

Horum porro tumorum non eadem omnium facies, et habitudo est. Nam multum magnitudine differunt, suntque numero unus, vel plures, parvi, medii, magni, quorum hi ad pugni magnitudinem interdum accessisse visi sunt, et post duriorum praesertim scybalorum deiectionem, magnumve quemvis conatum, inaequaliter extuberant, ac propendent, idque nonnunquam incommodi afferunt, ut nec sedere commode, nec stare, neque decumbere etiam

hoc

hoc malo laborantes posſint. Sunt vero quidam illorum tumorum, qui coacto foras ano, prominent quidem, et conſpicui fiunt, retracto autem eodem, iterum recedunt et detumeſcunt. Deinde variant quoque in colore, nam lividi plerumque ſunt, et obſcure rubicundi, interdum autem ſucco turgent albicante, ut tradunt *Foreſtus L. XXXIII. Obſ. III. Paraeus Chir. L. XII. c. XXIV.* et *Greiſſelius l. c.* quorum hi poſtremi, quia molles ſunt, et piſcium veſiculis quodammodo ſimiles, veſicales dicuntur. Ceteri vero, qui ſuccu turgent ſanguineo, more acinorum uvae lividae, vel tuberoſam quandam eminentiam habent, inſtar mori fructus, vel duriores ſunt, et aſperi, morales, uvales et verrucales cognominantur.

IIX.

Solet autem uterque affectus haemorrhoidum, caecarum, et fluentium, eam praecipue aetatem invadere, quae Graecis παρακμαστικὴ dicta, fere a quinto ſeptenario terminato incipiens, ad ſeptenarios duos ſequentes extenditur, ut praeter uſum, rerum magiſtrum, habent *Hippocrates S. III. Aph. XXX.* et *C. Celſus L. II. C. I.* Nec tamen omnino ulli parcit aetati, quin ipſam ſubinde pueritiam adoriatur. Cuius quidem rei exempla tum alibi, tum in *Eph. Germ. D. I. A. IIX. Obſ. XII.* habentur duorum puerorum, unius annorum octo, alterius natu minoris, quorum uterque fluxum haemorrhoidalem paſſus eſt. Et *l. c. A. IIX. ac X. Obſ. CLXXIIX.* mentio fit duorum puerulorum, trium unius, alterius quatuor annorum, qui gravi morbo haemorrhoidum, et quidem poſtremo fungi ſpecie extantium, cum ſummi doloris ſenſu laborarunt. Communis etiam eſt tam virili, quam femineo ſexui, magis tamen huic evenit,

ſuppresſis menſibus. *Novi*, inquit *Heurnius Aph. II. S. III. mulieres, quae menſium vice haemorrhoides fundebant.* Idem affirmat *Hollerius Aph. XI. S. VI.* Immo in gravidis quoque menſtruis ſuppresſis copioſum ſanguinem per haemorrhoides excretum fuiſſe, notavit *Scholiaſtes Hollerii ad L. I. de morb. int. C. LV.* Et haemorrhoidibus gravidas plerumque laborare, quando plus habent ſuccorum, quam a foetu posſit abſorberi, obſervatio eſt *Dureti Annot. in L. I. C. LV. Hollerii de morb. int.* Fieri tamen etiam in gravidis videas haemorrhoides, praeſertim caecas, a foetu grandiore, moleque uteri, venas cum inteſtini recti, tum iliacas comprimente, motumque ſanguinis per cavae pariter ac portae ramos turbante, unde varices in cruribus, illoque inteſtino, exſurgunt. Rarius autem obſerves, fluentibus etiam menſibus non minus, quam deficientibus tandem, ad ſenilem usque aetatem fluxionem haemorrhoidum permanere, cuiusmodi exempla leguntur in *Eph. Germ. D. I. A. III. Obſ. XXII.* et in *Act. Hafn. Th. Barthol. P. I. Obſ. LXXXI.* Fluxionem menſtruam pariter et haemorrhoidalem Galliarum Reginam, *Eleonoram*, et Comitiſſam Waldecciam, paſſas eſſe, *Fernelius Conſ. XXXIX.* et *Solenander l. c.* memorant. Meminitque *Garmannus* feminae, quae quovis plenilunio menſtruo, novilunio autem haemorrhoidali fluxu laboravit *Eph. Germ. D. I. A. IV. Analect. ad A. III. Obſ. XXII.* Neque minus familiaris viris, et aliquando inſtar menſtruorum ſtatis temporibus, haec eſt fluxio, ut notavit in quodam *Veſalius de corp. Hum. Fabr. L. V. C. XV.* et alias obſervare licet. Quin et ob ſingularem diſpoſitionem nonnullos, et totas interdum familias haemorrhoidibus tentari, monitum eſt a medicis, maxime a *Solenandro l. c. Hollerio l. c.* et *Schenckio L. III. Obſ. I. de Haemorrhoid.*

IX.

Ac quemadmodum experientia constat, non minus illos huic malo obnoxios esse, quorum corpora ab ineunte aetate succis, vivido pollentibus motu, turgent, quam quorum vasa succos crassos et crudos, minusque mobiles, aut salibus acidis et acribus aculeatos, atque fervidiores, gerunt: ita eadem magistra rerum edocemur, a potu generoso et calidiore, victuque pleniore, et crassiore, ac facile fermentescibili, salinoque praegnante stimulo, utrumque genus malorum haud raro provocari. Quo postremo nomine frequentior caeparum atque alliorum usus valde suspectus esse solet. Neque aliam ob causam aliquam infamiae labem suscepit aloe, quam quod sale suo, acri, amaricante, ac erodente, exagitet valde, ac veluti exurat succos corporis, vasaque arrodat, et cum haemorrhoides in dispositis, tum fluxus alios sanguineos in aliis moveat, ut a *Serapione CII. de med. simpl.* et *Mesue de Simpl. Fac. C. I.* proditum accepimus. Neque enim hic locus dandus est dissensioni *Leon. Fuchsii I. Parad. C. I.* sed audiendus *Iul. C. Scaliger*, qui experientiae scutico dignos habet, qui hoc negare ausint. *Exerc. CLX. S. III.* Idem pertendit *Rod. a Fonseca*, qui ob crebriorem aloes usum Venetis et Patavinis familiares esse haemorrhoides tradit *T. I. Cons. XXVII.* Scribit etiam *Fallopius de simpl. med. Fac. C. de aloe*, se, quoties haemorrhoides aperire voluerit, pilulis ex aloe usum, ex iisque, quorum centum aloe usi, nonaginta haemorrhoides passos fuisse. Eiusdem usu remedii immoderato *Sethum Calvisium*, virum doctissimum, in sputum sanguinis lethiferum incidisse, *Gothofr. Moebius Diss. de Haemorrhoid.* et *Calvinum* in haemorrhoides ulcerosas, et sputum sanguinis incidisse, *Beza* in eius vita auctor est. Ex potione aloetica, qua senex delectabatur, urinam cruentam observavit *OL. Borrichius*, qui nihil

aloe familiarius esse ait, quam acrimonia sua venas aperire, in *Act. Hafn. A. 1673. Obs. LXIV.* Idem vero expectandum est a catharticis vehementioribus aliis, itemque a mitioribus, maiori paulo numero datis. Ita scammonium, et folia sennae, cuidam recidivam haemorrhoidum induxisse, *Scultetus* scriptum reliquit in *Armam. Chir. Obs. LXXVI.* Atque in viro quodam, leucophlegmatia tumido, observavimus, eum a drachma una brassicae marinae, sive soldanellae, fluxum expertum haemorrhoidalem, quoties eadem uteretur. Quod minus quidem mirandum, cum, auctore *Schenckio*, *Guil. Rondeletius* narrarit, cuidam homini per omnes corporis meatus, per oculos, aures, nares, penem, ac partes alias sanguinem prorupisse, adapertis vasis usu nimio eiusdem brassicae marinae.

X.

Sunt etiam aliae plures causae evidentes, quibus eadem provocari incommoda, crebro nimis experimur. Tales sunt omnes corporis motiones, atque labores vehementiores, praesertim vero ambulatio, et cursus, saltusque concitatior, vectio et equitatio longior, et succussoria, graviorum ponderum tractatio, et gestatio, ac quaevis spiritus compresio fortior, efflatioque subita, ac violenta, clamor multus, et magnus, partus difficilis valde, et laboriosus, ac frequens conatus, contentioque vehementior in deponenda alvo duriore, quibus omnibus utriusque generis haemorrhoides saepius excitari, cum magno valetudinis detrimento multi, suoque quidam commodo, quotidie experiuntur, exemplaque plurima passim in medicorum libris extantia confirmant, quae hic enarrare nimis longum, minusque utile in re aperta, foret. Vt vero pateat, quantum sola etiam deambulatio diuturnior valeat, opportune in

mentem

mentem venit civis cuiusdam Monſpelienſis, quem *Riverius* narrat, cum ad villam, duobus milliaribus ab urbe diſtantem, pedes ierit, multisque indutus veſtimentis, vehementer incaluerit, furentes ſibi haemorrhoides contraxiſſe, *Cent. II. Obſ. VI.* Atque alius meminit *Fred. Deckers*, qui poſteaquam aere calidiore plus ſolito deambulaſſet, calefactus admodum, domumque reverſus, in fluxum haemorrhoidalem gravisſimum incidit, quo ultra tres libras ſanguinis fluidi intra unius ſpatium horae emiſit. *Exerc. Pr. p. 433.* Sed creberrime omnium cauſam, et occaſionem praebere ano intruſos violentius digitos pro explorando veſicae calculo, et iuvando partu, immiſſaque ſuppoſitoria, atque enemata acriora, calidiora, vel frigidiora, balneum item plus aequo calidius, vel frigidius, diutiusque prolongatum, frictiones ani, et quae ſunt huiusmodi plura, quae anum, eiusque vaſa laceſſunt, et exſtimulant, vel laxant, et quotidiana docemur experientia, et relatum legimus a *Dodonaeo Obſ. L. Rondeletio Meth. Cur. C. XXIII. Foreſto l. c. Obſ. V.* et *VI. Riverio Obſ. a Pacheqvo commun. V. Sebizio Spec. med Pr. p. 1189. Horſtio L. I. Obſ. XVI.* et *L. IV. Obſ. V. Losſio L. III. Obſ. XXIIX. Deckero l. c. p. 432.* et *435.* ac *ſeqq.*

XI.

Quemadmodum vero exercitationes, laboresque corporis: ſic motus quoque animi, inprimis iram, atque excandeſcentiam, quibus cordis, et vaſorum, ſanguinisque motus concitatior redditur, et valde nonnunquam turbatur, non parum huc conferre, exemplo eſſe poteſt Theologus quidam in *Eph. Germ. D. I. A. III. Obſ. 226.* qui a leviculo zelo, exiguo vini hauſtu, voce, aut motu corporis concitatiore, confeſtim paſſus eſt fluxum haemorrhoidum, eodemque deinde diu fuit fatigatus. Neque vero terror, metus,

ac

ac moeror inprimis diuturnus, et triſtitia, ſimilesque animi perturbationes, quibus cordis et fibrarum quarumvis motricium robur minuitur, reſpiratio langueſcit, et ſegnius humores corporis moventur, conſtrictisque nervorum finibus, vaſa anguſtantur, atque adeo στάσεις, et eruptiones ſangvinis fiunt, ex eorum numero, quae haemorrhoides movere poſſunt, omnino eximendae ſunt, ſiquidem et ex terrore metuque vehementi ſanguineos ſudores obortos legimus, meminitque *Schenckius L. III. Obſ. med. Tit. de Venis*, religioſae et nobilis feminae cuiusdam veſtalis, quae, cum in irruentium hoſtium ſtrictos gladios, ac praeſentem iam mortem intentantes, incidiſſet, adeo perterrita fuit, et totis interne viſceribus commota, ut ſanguis ab omnibus corporis meatibus continenter efflueret, atque exanimis miſere ſub hoſtium oculis concideret.

XII.

Suntque demum e rebus ceteris, quae morboſe corpori accidunt, non paucae, quibus haemorrhoides cieri perſaepe comperimus. Ac de fluxibus quidem variis alvi, prolapſuque ani, ut et ulcere, ac calculo veſicae, res notior eſt, quam ut memorari multis debeat. De retentis quoque menſibus, ac duritie alvi, partuque difficili, ſatis iam ſupra dictum eſt. Solet vero non raro fieri, ut propter conſvetarum etiam evacuationum aliarum ſuppreſſiones, et cauſas quascunque alias, exuberans in vaſis, et turgeſcens ſanguis, uti per os et nares, imo etiam aliquando per aures et oculos, ita quoque per vaſa ani exprimatur et prorumpat. Sed et ab ipſa haemorrhoidum fluentium ſuppreſſione intempeſtiva caecas, furentesque oriri haemorrhoides, quotidianae obſervationis res eſt. Ita etiam a copia et viſciditate bilis fluxio haemorrhoidum ſaepe notata, quae convenienti

venienti uſu purgantis, eadem inde excreta, mox iterum ceſſavit. Et quantum ſanguis conferat, ſi a nativa deſciſcens indole, in limoſam, et acido-ſalſam, atque tartaream δυσκρασίαν, particulis ſcatentem findentibus et corrodentibus, ſanguinemque in grumulos cogentibus, degeneret, ac in ſuo praeterea per viſcera imi ventris motu et circulo moras nectat, vaſisque ipſis, ac viſceribus noxam ſuam et labem affricet, teſtimonio eſſe poſſunt hypochondriaci, ſcorbutici, ſplenetici, cachectici, et hydropici, qui uti eas ob cauſas varicibus, atque haemorrhagiis variarum partium, ita inprimis haemorrhoidibus, cum caecis, tum fluentibus, valde ſunt obnoxii. Quod multo quidem patebit evidentius, ſi in ea quoque, quae in ſectis cadaveribus iis morbis defunctis occurrunt, oculos et animum convertamus. His enim conſtat, in venis portae praeter modum ſanguinem cumulari, ita ut duplo, triplove maiores ſolito, et varicoſae fiant, magno inde in hypochondriis oborto aeſtu, teſtante CL. *Meibomio*, *Diſſ. de Sangv. educt.* §. *XL.* Ita quoque *Mercatum* vaſa iſta varicoſa et veluti cancroſa animadvertiſſe legimus *L. I. de int. morb. Curat. C. XVII.* Alia exempla vaſorum eorundem, atro turgentium ſanguine, et quaſi varicoſorum, leguntur in *Raym. Jo. Fortis Conſ. 88. Cent. II.* et *Matth. Martini L. de Aff. hypoch. p. 136.* Huc vero inprimis pertinet, quod in quodam, fluxu haemorrhoidali per intervalla laborante, et reſecto poſt mortem, obſervavit *Veſalius*, venam ſub recto inteſtino excurrentem pollicis craſſitiem ſuperasſe, eoque modo ſanguine turgidam fuiſſe, quo iam parturientium animantium venas, uterum amplexantes, inſigniter amplas diſtentasque cernimus. *L. III. C. V. l. c.* Idem in alio, qui haemorrhoidibus periodicis laboravit, et nigro demum arquato, iecorisque duritie obiit, annotavit, venae portae ramum, ſub coli inteſtini fine, et tota recti longitudine in meſenterio ductum, eadem prope craſſitie, et ſanguine tumidum, diſtentumque fuiſſe;

conterminis venae cavae ramis nihil prorſus immutatis *l. c. L. V. C. XV.* Obſervavit etiam, id quod praeterire nolim, Magnif. Dn Praeſes in cadavere illuſtris JCti, *Caſp. Ziegleri*, qui aliqvot ante obitum annis haemorrhoidibus laboravit, venam eandem haemorrhoidalem crasſitie digitali, ſed inaeqvali, ab inteſtino recto usque ad inſertionem in ramum portae ſiniſtrum, et ſanguine liquido partim, partim craſſo grumuliſqve compacto, plenam, eiusque extrema tumida pariter, et arroſa, vel attrita, cruentaque, apparuiſſe. Id quod calculis in veſica ſtipatis, quorum tres et viginti invenit, omnes magnitudine fere iuglandis, figuraque triangulari, non inique fortaſſe fuerit imputandum. Reliqua portae vaſa, ipſumque hepar cum liene integra deprehenſa ſunt, et ſana, quamvis in veſica fellea, valde dilatata, duo et viginti calculi, ex connected bilioſa concreti materia, reperirentur.

XIII.

His ita praemiſſis, quae per ſenſus haberi poſſunt, ſatis cuivis patet, ſedem et partem affectam in haemorrhoidibus, cum caecis, tum fluentibus, interiorem inteſtini recti partem, eiusque inprimis vaſa, et proximam utriusque mali cauſam in turbato per eadem vaſa circuitu ſanguinis quaerendam eſſe. Quod ut evidentius appareat, exponam breviter curſum naturalem, atque periodum ſanguinis per vaſa illius inteſtini, quod in utraque affectione laborare deprehenditur, quo deinde de ſanguinis itinere devio, ac receſſu a motu illo, curſuque naturali, diligentius conſtare poſſit.

XIV.

Quemadmodum igitur ſangvinem pulſu cordis ad partes corporis omnes per arterias adduci, atque per venas ad idem, unde abiit, reduci principium, oculorum teſtimonio

nio docemur: ita idem in illa inteſtini parte, quae recti nomine appellatur, etiam uſu venit, ut qvaedam ſangvinis portio eiusdem vigore cordis per ſingularia eius inteſtini vaſa moveatur. Ac ſangvinem quidem adducunt arteriae, dictae haemorrhoidales, qvarum aliae ex meſenterica inferiore, ſive meſocola, ramos ſuos in inteſtinum colon, et per rectum ad ſedem usqve, proiiciente, germinant, vocanturque internae, aliae ab iliaca interna, indeqve prognata hypogaſtrica, ductae, ad muſculum ſphincterem, et levatores duos poſtremi inteſtini excurrunt, atque externae nuncupantur. Ex horum deinde vaſorum radiculis, exuta craſſiore tunica, ductuque inverſo replicatis, pullulantes venae, aliaeque earum ex ipſo inteſtino in unam haemorrhoidalem internam, venarum omnium, quae ad inteſtina pertinent, capaciſſimam, rectaque via et curſu fere perpendiculari venam portae verſus aſcendentem, eiusque ramo interdum dextro, plerumque ſiniſtro, aut iuxta diviſionem, raroque admodum ſplenicae inſertam venae; aliae vero ex muſculoſo ani contextu in haemorrhoidalem externam, duplicem, utrinqve unam, ad latera deflexam, atqve ad hypogaſtricam, iliacamque internam abeuntem, ſe colligentes, advectum per arterias ſanguinem recipiunt, et partim immediate, partim per hepar, ad cavam, ceu confluentem, cor verſus deducunt. Vt vero vaſa haemorrhoidalia externa muſculis ani impenduntur, in iisdemque ſeſe abſcondunt: ſic vaſa eiusdem nominis interiora in ipſam inteſtini ſubſtantiam denſiſſimis propaginibus ſparguntur, magnamque partem per tunicam eius interiorem, qvam vocant nerveam, diſſeminantur, non aliter, atqve in ceteris inteſtinorum voluminibus cum vaſis reliqvis ſangvineis ſe habere, *Th. Willis Pharm. Rat. P. I. S. II. C. III.* et *Phil. Verheyen Anat. Tr. II. C. X.* non ſine cauſa adverterunt. Id quod ei praecipue fini fieri, *Frid. Ruyſchio* in

Resp. ad Epist. Anat. XII. lubens largior; quod vasis illis rigari debeant glandulae, quae a *Pecblino* et *Peyero* detectae, atque in ea tunica magno satae numero, succum promunt, exsolvendae ciborum massae, et laevigandis lubricandisque intestinorum viis utilem ac necessarium plane. Immo vero vasa isthaec, praedictam tunicam nerveam perreptantia, non solum productionibus quibusdam suis extremis, non plicatis quidem illis, aut circumvolutis, ut quorundam fert opinio, sed recto fere tramite decurrentibus, et succosis valde ac mollibus, atque in tunica illa hinc inde veluti in penicillos quosdam emeritos, more vasorum in splene humano, aut apices veluti pulposos, colligatis, ipsas easdem glandulas constituunt, verum etiam compluribus suarum radicum capillamentis, ultra eam tunicam densissime propagatis et exporrectis, suaque basi ad perpendiculum eidem insistentibus, velamentum illud intestinorum interius veluti bombycinum, quod crustam appellamus villosam, contexunt. Atque illae quidem glandulae in intestinis tenuibus minores sunt, saepeque acervatim in areolas, et plexus congregatae, maiores autem in crassis occurrunt, et sparsim tantum, atque in distinctis veluti stationibus collocantur, ac inter crustae villos ita ubique eminent, in cavaque intestinorum prospiciunt, ut una cum crusta, vel tunica villosa, facile avelli, aut fortius tantum atqve incautius deterso illius muco, deleri possint, sed evidens tamen vestigium in tunica nervea, poros nimirum notabiles, relinqvant, iniectaqve in arterias mesaraicas cera colorata, non solum illum intestinorum contextum glandulosum infarciat, sed etiam fortius adacta, per glandulas illas sarcinam suam in ipso intestinorum cavo deponat, relicto aliqvando colore rubro. Eiusmodi intestina se in museo custodire, laudatus scribit Anatomicus, in qvibus glandulae illae, qvas appellat spurias, materiam ceratam albam continent, licet vasa mesaraica maxime rubicundo colore sint imbuta.

buta.

buta. Cuius rei merito nullam aliam agnoſcit cauſam, quam qvod productiones vaſorum extremae, qvibus glandulae illae ſpuriae conſtituuntur, et conſtant, adeo ſint tenues, et ſubtiles, ut materia cerata, ut decet, adacta, contentum minium, aut ſimile quid, colorem largiens, relinqvat in itinere, et ſine colore cava inteſtinorum ingrediatur. Atqve idem illud ipſis in vaſis ſangvineis uſu venire ſolet, ut iniecta in arterias, venasqve, cera rubicunda, pro varietate pororum per has vias rubicunda, per illas alba, per alias flavi coloris cera prodeat, cum tamen antea tota maſſa rubicunda fuerit, quemadmodum non raro experimentum fecimus, et *Nuckius de Ductu ſaliv. nov. C. II.* obſervavit.

XV.

Ex quibus perſpectu facile eſt, in utroqve genere haemorrhoidum, cum fluentium, tum caecarum, internarumque pariter ac externarum, vaſa haemorrhoidalia inprimis interiora pati, utpote quae in nerveam inteſtini recti tunicam, in qua tumere vaſa, ſangvinemqve fundere obſervantur, abeunt, et per eandem ramos quaquaverſum ſuos proiiciunt, atqve ad anum usqve pertingunt, ſuisque eum numeroſis propaginibus circum circa interius in eadem praedicta tunica cingunt et amplexantur. Cum contra vaſa eiusdem nominis exteriora in muſculoſam eius ſubſtantiam ramos ſpargant, in qva qvidem eius generis tumores, caecos, vel fluentes, haud deprehendas, neque etiam a coercito intus, haerenteque ſangvine vaſa ibidem ita extendi, et dilatari poſſunt, quin tumorem qvendam ſubcutaneum in ſphinctere cutaneo, aut etiam profundiorem concipiant, a decumbente in carnes ſanguine utplurimum ſuppurantem, atqve in abſceſſus et fiſtulas abeuntem, ut ex *Wiſemanno* commode CL. *Bohnius* monet *Diſſ. de Haemorrhoid. caec. §7.*

XVI.

Neque vero minus constare potest, sanguinem in substantiam intestinorum extra vasa natura nusquam effundi, sed quandam tantum lymphae partem, dum illius massa ex arteriis extremis in principia venarum profluit, per molles et succosos illarum apices, ultra recurvos venularum tubos perparum propendentes, qvibus glandulae intestinorum efformantur, exprimi, tum quoque ex crustae villis emitti. Neqve vero aliam arteriae, qvae succum intestinis nutricium apportant, aperturam habere possunt, praeterqvam qvod per porosas tenerioresqve tunicas rore quodam lymphae minimas tunicarum, qvas peragrant, fibras rigent. Quod ex eo colligamus licet, qvod, ut alios inter notavit *Malpighius Ep. II. de Pulm.* hic germanus naturae mos sit, ut qvemadmodum in partibus ceteris corporis, si una exceperis cavernosa virilis membri corpora, ita in intestinis qvoqve, vasorum fines in retia confundantur, ac diremtae in minores, ac tenuissimas tandem propagines arteriae, inverso cursu ad cor recurventur, et venarum ductus constituant. Quid? quod in ipsa intestinorum crusta villosa observavit *Ant. a Leeuwenhoek*, omnia vascula sangvinea, quae eius tunicae textum ingrediuntur, flexu aliqvo intorqveri, intraque flexum hunc includi, quotquot ab iisdem rami oriuntur, atque in rotunditatem inflexa isthæc vascula tanta sibi copia invicem adiacere, ut quibusdam in locis, spatio quartae pollicis partis, plura qvam decem millia eorum comprehendi visa fuerint. *Arcan. natur. Detect. p. 59.* Pari modo non in foetibus tantum ranarum, recens ex ovo, gyrinorum forma, exclusis, omnem sangvinis protrusionem ex corde, eiusque transitum ex arteriis in venas continuas, armatis microscopio oculis cernimus, sed etiam in ranarum maiorum, ac piscium variorum, inprimis vero anguillarum

larum, rhomborumqve diverfis partibus eandem fangvinis periodum per multa tenuiffima vafcula, fibi invicem coniuncta, atqve a corde ad partes directa, flexuqve contrario cor verfus redeuntia, quorum illa arteriarum, haec venarum nominibus diftingvuntur, iucundo fpectaculo obfervamus, teftimonio fatis quidem claro, arterias et venas vafa continua, et prolongata effe. Id quod praedictus *Leeuwenhoek l. c. Ep. 65.* et *feqq.* et *Gvil. Cowper* in *Append. ad Anat. Fig. III.* multis experimentis confirmarunt. Vnde idem de animantibus aliis, ipfoque homine, hoc iudicemus facilius, quo plura alia argumenta id nobis perfvadent.

XVII.

Illud etiam, opinor, haud difficulter intelligitur, fallacem effe, atque periodo fanguinis penitus adverfam illorum opinionem, qui a liene fanguinem feculentum et melancholicum vena haemorrhoidali interiore ad inteftinum rectum deduci, et expurgari, etiamnum credunt. Nam raro admodum vena illa haemorrhoidalis fplenicae inferitur venae, et quamvis eidem aliquando inferatur, fieri tamen natura neqvit, ut quicquam a liene devehat; quippe cum fanguinem omnem, quem vehit, ex arteria cognomine recipiat, eundemque pariter omnem ad ramum illum fplenicum apportet, ubi deinde is fanguini ex liene venienti admixtus, ulterius ad portam, et hepar amandatur, indeque per idem vas haud regreditur. Eadem eft ratio curfus fangvinis per venam eandem haemorrhoidalem, cuicunque demum portae ramo inferatur. Motus enim humorum et progreffio in venis perpetuo eft a furculis ad ramulos, et ramos, ac truncos, et confequenter a radicibus venae haemorrhoidalis ramum verfus fplenicum, et portam; non contra, a ramo fplenico, et liene, vel hepate, ad inteftinum

rectum.

rectum. Nam venae reducunt tantum, id quod arteriae adducunt, ipſae nihil quicquam exportant, excepta porta, qvae in hepate arteriae munus et conſtructionem habet. Adhaec ſatis iam ex Anatome conſtat, lienem ſanguinem dilutum maxime et floridum, magnaque copia ex aorta per arteriae caeliacae ramum ſplenicum, iecorario multo capaciorem, recipere, eundemque magis diviſum, atqve attenuatum per venam ſplenicam ad portam et hepar, partemque quandam lymphae per vaſa lymphatica ad conceptaculum commune, nihil vero aliorſum amandare, atque adeo pro ſede et receptaculo fecis illius chimaericae, ac veluti cloaca corporis, immerito haberi. Neque a vero me aberraturum puto, ſi dixerim, lienem eſſe machinam, ſangvinem attenuantem, propellentemque ad portam, ut motum humorum per eius propagines, et bilioſae materiae ſecretionem, ac tranſitum in vaſa biliaria adiuvet et promoveat.

XIIX.

Atque haec quidem de ſtatu ſano accipienda ſunt. Fieri autem praeter naturam ſolet, ut ſanguis, quemadmodum ex maioribus venis in minores, ex cava nempe in ramos, niti nonnunquam obſervatur: ita etiam ex vena praedicta haemorrhoidali in eius ramos, per rectum diſſeminatos inteſtinum, reditum paret. Non enim aliter fiunt tumores illi venarum nodoſi, dicti varices, quam quod ſangvis, qvi per arterias in venas propulſus, ad cor reduci debebat, ibi quodammodo ſubſiſtere cogatur, immo partes verſus contendat, cui cum valvulae reſiſtant, ac reluctentur, in ſpatiis intermediis venarum tunicae dilatantur, ac tumores eiusmodi concipiunt, nodis veluti diſtinctos, qvia venae iuxta valvulas extendi minus poſſunt, propter maiorem ibi a valvularum exortu et principio oriundam illarum vim et firmitu-

mitudinem. Neque aliam ob causam vena illa haemorrhoidalis adeo quibusdam intumescit, et dilatatur, quam quod sangvis per arterias advectus, vel tardius et difficilius per eandem ascendit, vel plane in eadem restagnat, ultraque ferri nescius, copia sua infarcit venam, atqve extendit, tandemqve dirumpit. Id quod aliquando a langvore cordis et arteriarum, aut a compressione, atque atonia venae haemorrhoidalis, aut ab obstructione hepatis, et restagnatione, impetuqve ac pressione humorum, ex ramo portae, cui vena illa inseritur, regurgitantium pariter, deorsumque nitentium, aut a pluribus huiusmodi causis, ipso etiam pondere atqve crassitie sangvinis interdum adiuvante, evenire solet; quemadmodum ex dictis, dicendisqve copiosius constabit.

XIX.

His enim ita positis et constitutis, iam recto philosophandi ordine ad considerandam haemorrhoidum, cum fluentium, tum caecarum, naturam possumus progredi, et unde humores profusi veniant, quibusque viis mittantur, et ubi, ac quomodo iidem, in motu et progressione impediti, haereant, negotiumque corpori creent, dispicere. Ac quantum primo ad fluxionem attinet, illud quidem tuto, opinor, potest affirmari, eam nonnunqvam ex glandulis intestini recti, quoquo modo patentioribus redditis, nimiumqve hiantibus, prodire, utpote qvas nihil esse aliud, qvam productiones arteriarum, ultra recurvos venarum tubos in tunica nervea perparum propendentes, et iniectae in eas arterias cerae in ipsum intestini cavum tansmittendae capaces et idoneas esse, ex superioribus constat. Per has igitur vias non mucum tantum viscidum, humoresqve serosos, sive haemorrhoides albas, sed ipsum aliquando sangvinem, vel redundantem, vel turgescentem, et aliunde

nimium commotum, et agitatum, aut etiam ſeroſum nimis et acrem, vel impeditum denique in ſua per venas retroceſſione, profundi exiſtimo, praeſertim ſi ſine dolore, maioreqve copia, profuſio iſta fiat. Sicut de nobili Hiſpano memorat *Panarolus*, qvod per integros quatuor annos qvotidie libram unam ſangvinis per haemorrhoides ſine incommodo excreverit, *Pentec. II. Obſ. 46.* Ac neſcio ſatis, per easdemne vias, an per venas potius, ſangvinem expreſſerit ſenex ille apud eundem *Panarolum Obſ. 47.* qui adhuc iuvenis fluxui haemorrhoidali ita aſſuefactus fuit, ut deinde in ſenio conſtitutus, raro admodum exemplo plus minusve ſanguinis, quoties male haberet, pro lubitu mittere potuerit, more illius pueri, cuius meminit *Swammerdamius de Reſpir. p. 9.* qui cohibendo ſpiritum per vulnus in pede magnam ſangvinis copiam pro arbitrio emiſit.

XX.

Quemadmodum vero per inteſtini recti glandulas in fluxu haemorrhoidali: Sic quoque per alias inteſtinorum ceterorum glandulas fluxus ſimiles cruenti fieri poſſunt. In quam ſententiam CL. Amſtelodamenſium Anatomicus, quem ſupra laudavimus: *Notatu*, inquit, *dignum aeſtimo, materiam ceraceam in arteriis meſaraicis fortius adactam, per haecce corpuſcula, ſeu glandulas ſpurias inteſtinorum, iucundo ſpectaculo in illorum cavitatem ſarcinam ſuam deponere, relicto aliqvando colore rubro. Quidni cenſere liceat idem fere in corpore vivo aliquando poſſe fieri, ſcilicet, in plethora ad vaſa, vel in ſangvinis vehementiore motu, in quo non raro ſine praegreſſa ulceratione inteſtinorum, homines ingentem quantitatem cruoris ſine dolore excernunt.* Quorſum referenda videtur fluxio illa, quam vocant, hepatica, qua ſanguis feroſior, loturaeque carnium ſimilis, ſine dolore, ad pluresqve interdum

interdum menses redditur. Cuiusmodi fluxionem ex hepate derivabant veteres, et proinde hepaticam appellabant, refragantibus recentiorum compluribus, qui fluxum proprie dictum hepaticum prorsus negant, et vix nominare amplius audent, omnemque eiusmodi fluxionem a sero copioso, sangvini admixto, oraqve arteriarum relaxante, cum *Franc. de le Boe Sylvio Pr. L. I. C. XIII. Barbette Pr. C. VI. Etmullero Pr. C. IX.* et *Deckero l. c. p. 532.* deducunt. Sed qvemadmodum praedictum est, ex ipsis intestinorum glandulis, quibus merito pancreas addas, serum interdum cruentum mitti: ita nihil obesse video, quo minus idem aliqvando ex hepate fieri possit, cum nempe pori vasorum felleorum laxati, et plus aeqvo hiantes, sangvinem ipsum serosum nimis, minusve cohaerentem, transmittunt, vel ad cavam ducentes eiusdem visceris ductus, lentis crassisque succis ita obsessi et impediti, aut aliter obturati, compressi, vel constipati sunt, ut propterea sangvis per arteriae caeliacae, et venae portae propagines in praedictos cavae surculos dispergi aeqvaliter omnis recte neqveat, sed partem aliquam una cum bile in huius vasa, et per porum communem cholodochum in intestina urgeatur, fluxionemqve illam, vere dictam hepaticam, excitet. Sed ea qvidem huius loci non sunt.

XXI.

Hic autem quaerendum est, qvod multis nostratium placere video, sangvisne ex arteriis etiam haemorrhoidalibus interdum dimanet? Quod negare quidem penitus nolim, cum fieri omnino possit, a mole, et turgescentia, impetuque sanguinis, vel a cohibito eiusdem motu progrediente ex arteriis in venas haemorrhoidales, partes illarum extimas, ac teneriores, ante, quam in venas replicentur, dilatari, et dirumpi, vel etiam ab acrimonia quadam erodi,

ſicque exitum humoribus per easdem concedi. Idque ex eo haud fortasſis temere colligas, quod ſangvis non ſemper cum fecibus tantum, et minore exprimatur copia, ac ſenſim placideqve exſtillet, ſed etiam aliqvando confertim, et cum impetu, ſaltuque, veluti e ſiphunculo, continuato filo, magnaque copia, ex ano proſiliat, et dolor interdum pulſatilis ac inflammatorius cum caecas, tum fluentes haemorrhoides comitetur, ut ſupra Th. V. et VI. commemoratum eſt. Neque tamen neceſſe eſt, ut cum notabili pulſatione ſanguis extima arteriarum capillamenta egrediatur, cum ſatis iam conſtet, pulſationem in finibus arteriarum, ubi crasſiorem exuant tunicam, eludi.

XXII.

Deinde illa etiam veterum opinio, qua fluxionem haemorrhoidalem ex venis eius nominis derivabant, praecipue excutienda eſt. Ita enim ipſe *Hippocrates* laudato *libello de Haemorrhoid. Incaleſcentes*, inquit, *venae ſanguinem ex proximis venis attrahunt, eoqve impletae, recti inteſtini partem interiorem in tumorem attollunt, et venarum capitula conſpicua fiunt, quae dum partim a ſtercore exeunte contunduntur, partim a ſangvine coacervato perrumpuntur, ſangvinem eiaculantur, idqve maxime cum ſtercore, interdum ſine eo.* Idem affirmant multi eorum, qui gnari fuerunt circulationis ſangvinis, ut *Conringius de ſangv. generat. et mot. C. XXIIX. Highmorus Diſq. Anat. L. I. P. II. C. VI. Rolfincius Diſſ. Anat. L. VI. C. XXIX. Theod. Schenckius Exerc. Anat. V. L. V. S. II. C. XV. Blaſius* in *Not. ad Veſling. p. 48.* pluresve alii. Sunt vero etiam non pauci, qui aliter ſentiant, omnemque illam fluxionem ſolis demandare arteriis malint. Sed invita ratione et experientia. Quodſi enim per venas alias ſanguinem effluxiſſe per venas experientia conſtet, qvidni idem per venas haemorrhoidales fieri poſſe, ſtatuamus? Exire autem ſangvinem per venas alias, quotidianae obſervationes docent. Inter alias notatu digna eſt *Obſ. IV. P. II. Panaroli*, qua ille periodi-

cum

cum ſangvinis fluxum ex vena varicoſa in tibia ſtatis temporibus annotavit. Refert etiam *Sennertus L. de Scorb. C.V.* exemplum de quodam, cui vena cruralis ſponte ſua ſe aperuerit, atqve per aliqvot dies fuderit ſanguinem. Et illi perdite amanti, adamatae aſſidenti, vena in temporibus ſponte aperta eſt, profluxitque ſangvis copioſus apud *Cornacem Conſult. med. L. I. C. III.* Nec rarum eſt ab utero gravido varices in venis cruralibus excitari, indeqve ſanguinem fundi, cuiusmodi exemplum paucis ante partum diebus notaſſe cl. *Bohnium* recordamur. Propius ab inſtituto noſtro abeſt, obſervaſſe nonnullos, ſangvinem ex uno e vaſis brevibus, inſigniter hiante, in ſtomachum tranſiiſſe. Haud ſecus *Jo. Riolanus* in quodam nobili Senatore, qvi reiectione ſangvinis per ſuperiora, et inferiora interiit, vas deprehendit breve minimi digiti magnitudine latum, et in ventriculum adapertum. *Anthrop. L. II. C. XVII.* Notaruntqve *Reald. Columbus. Rer. Anat. L. XV.* et *Jo. Valverdus Anat. Corp. Hum. L. VI. C. V.* in cadavere *Cardinalis de Cibo*, qui vomitione cruenta obierat, ſimilem venam, lienem adeuntem, notatu dignae amplitudinis repertam fuiſſe, per qvam ſangvis ex ventriculo in lienem, atque ex hoc iterum in ventriculi cavum propelli, ac derivari potuit, ita ut a contactu compresſioneqve unius viſceris mox alterum intumeſceret, et ſangvine turgeret. Plura praetereo alia exempla, quorum apud *Dodonaeum Cap. de Abſinth.* atqve in *Eph. Germ. D. I. A. IX. Obſ. XX.* fit mentio. Illud ſaltem obiter notandum duxi, eam eſſe venarum ventriculi conſtitutionem, ut, qvia inter ſe omnes coniunctae ſunt, et valvulis deſtitutae, ſanguis etiam in cadaveribus ſurſum deorſumque per omnes propelli poſſit, iniectusque ſiphone liqvor, vel flatus in vas breve, in ipſa vaſa gaſtrica progrediatur, cunctasque ventriculi venas repleat, et diſtendat.

XXIII.

Neqve vero multis hic opus eſt argumentis aliis, qvum ipſorum teſtimonio ſenſuum conſtet, venas haemorrhoidales crebro admodum intumeſcere, et ſanguinem fundere. Immo vero facilius id fieri in vena haemorrhoidali portae, quam in venis aliis, ex eo non difficulter intelligas, quod ea non ſolum communem fere cum venis cruralibus ſitum atqve aſcenſum perpendicularem obtineat, ſed etiam per laxiorem inteſtini recti, qvod minus movetur, quam brachia et crura, compagem, interioremqve tunicam nerveam diſſeminata, facilem concedat moram minori momento velocitatis refluenti ab inteſtino ſangvini, itaqve non raro promineat, ut a contentis intus humoribus, quos vehit, tum vero praecipue a pertranſeuntibus alvum fecibus, nunc tenuibus et acribus, nunc vero durioribus et aſperis, iniectisque pariter enematis, atque immisſis glandibus, et nimia ſphincteris in nixu egerendi conſtrictione, cauſisque eiusmodi aliis, laxari facile, et atteri, vel exedi, rumpi, modoque alio, ac pluribus nonnunquam cauſis concurrentibus, lacerari et aperiri perinde posſit, ac venulas narium ſaepenumero ſolvi, ſanguinemque fundere obſervamus. Atque ob eam quidem vaſorum conformationem, alios prae aliis eam fluxionem pati, imo ſingularem qvibusdam familiis atque hereditariam eandem eſſe, putarim. Nam quibus illae venae, per ſuperficiem tunicae nerveae ſparſae, et diſſeminatae, magis prominent in cavo inteſtini, atque adeo contactui rerum, in eodem occurrentium, magis ſunt expoſitae, his, neceſſe eſt, facilius laxentur, tumeant, atque aperiantur, ſive id attritu quodam, ſive exeſione, vel ruptione, aut crepatura fiat.

XXIV.

XXIV.

Qvin et fieri nonnunqvam arbitror, ut ſanguis, ex patefactis quoquo modo vaſorum capillitiis in ſubſtantiam tunicae interioris nerveae emiſſus, cuniculos agat, et nova ſibi conceptacula gignat, factaque deinde alicubi rimula, inveniat exitum, et fluxionem eandem pariat. Quod ſatis qvidem comparebit, ſi de haemorrhoidibus caecis praemonuerimus, eas trium generum tumoribus conſtitui, quorum alii ipſa ſunt vaſa haemorrhoidalia interna, cum pulſatilia, nimirum arteriae, ſangvine turgentes et diſtentae, tum vero inprimis cetera, videlicet venae, ad portam ſpectantes, humoribus pariter tumidae, atque varicibus protuberantes; alii vero nova quaedam ſunt conceptacula, a ſanguine vaſis egreſſo, interqve tunicae nerveae pelliculas, aut hanc inter et muſculoſam tunicam viam ſibi vi faciente, et ſingulares excavante alveos. Id genus tumoris diu hominem, et graviter affligere poteſt, quia ſanguis, vi cordis atque arteriarum propulſus, divellendo villos praedictae tunicae, triſtem doloris ſenſum affert, viamque, qua refluat, aut exeat, non inveniens, arctiores ſuos dilatat alveos, et maris implacidi more ſinus ſibi format, intra quos reciprocet, et variae magnitudinis tumores efficit. Hos permanentes vocat *Gliſſonius*, ad differentiam tumentium venarum, qvas evanidos nuncupat tumores, quia hi in prolapſa nixu egerendi interiore inteſtini tunica, atque a ſphinctere arctius conſtricta, propter ligatas ſimul venas, ſubito oriantur, et durante ſphincteris ligatura, appareant, ſaepeque ſanguinem mittant; retracta autem, finito ſeceſſu, intus eadem tunica, et conſequenter ceſſante ſphincteris conſtrictione, ſubito abeant iterum, et diſpareant, quod ſanguis, ſoluto vinculo, liberum in venas reditum inveniat. Cum contra genitae impetu arteriarum, et ſanguine infarctae cellulae, vel membranulae,

branulae, qvas varices, et venas appellat varicosas, non nisi facta earum ruptione, vel exesione, detumeant et cessent. *Tr. de Ventric.* et *intest. C.X.* Sed permanentes quoqve tumores venas constituere, ipso sensu in vivis constare potest, atque ex eo dilucide patet, quod eaedem etiam post mortem tumidae deprehendantur, ut supra Th. XII. expositum est.

XXV.

Solent autem horum commemoratorum tumorum, nunc unus tantum, vel alter, seorsim existere, nunc duo, aut omnes, coniunctim adesse, maximamque inter eos molestiam tumor creat arteriarum inflammatorius, qvando nimirum sangvis, qui pulsu cordis per arterias adducitur, apices earum obstructos, vel compressos, pervadere, atque adeo recipi a venis, et redire ad cor, quo solet circulo, minus potest. Sic enim necesse est, eadem contentione cordis integro semper sangvine suffecto, arteriisque minus perviis incusso, et maius sibi spatium exigente, atque in motum perturbatum valde abrepto et concitato, omnemque suum impetum in vasa illa conferente, haec non tantum intumescere, sed etiam violentius pulsare, acerrimumque inde doloris distrahentis, pulsantis, ardentisque sensum, quem haemorrhoidum furentium nomine exprimunt, una cum rubedine, vasa pellucente, exoriri. Quemadmodum autem omnes hi tumores, tam nempe vasorum, quae praediximus, quam factorum intra tunicas intestini cuniculorum, quamdiu clausi sunt, et nihil, vel perparum fundunt sangvinis, caecas constituunt haemorrhoides: ita rupti iidem, vel arrosi, atque attriti, sangvinemque fundentes, generis nomine, itemque fluentes appellantur. Hoc autem facilius aperiuntur, qvo propius absunt ab interioris tunicae superficie. Quod multo fit aliter, si magis intus, tunicam

inter

inter nerveam et musculosam, tumor concipiatur. Tunc enim et contumacior fit, nec ita facile aperitur, et sanguinem fundit, pessimeque propterea audit, ac saepius inflammationem, malaque alia graviora arcessit.

XXVI.

Ex his itaque non erit difficile intelligere, causas, quas supra commemoravimus varias, in provocandis haemorrhoidibus non uno omnes modo agere, sed alias succos in vasis accumulando, vel plus aeqvo exagitando, aut particulis crassis, limosis, aculeatis, salsuginosis, et rosione fermentoqve pronis, κρᾶσιν sanguinis vitiando, alias circulum sanguinis per hepar turbando, alias sensiles intestini villos, vasaque laxando, premendo, constringendo, irritando, exedendo, atterendo, motum humorum progressionemqve per illa vasa ita impedire, ut vel ab arteriis in venas, vel ab his ad hepar satis promte et expedite transmitti nequeant. Hoc enim posito, necesse est, cum cordis, tum arteriarum nisu, et systole sanguinem continuo in vasa illa minus pervia impelli quidem, sed cum progredi per ea minus recte commodeque possit, infarcire eadem, ac dilatare, saepeque mora sua, et stagnatione nunc coire, et glomerari, nunc aliter corrumpi, et modo novos sibi alveos excavare, modo glandulas intestini, vel tumentia vasa, aut factos de novo alveos illos, perrumpere, aut ex iisdem locis arrosis, vel attritis, emitti, atqve adeo nunc caecas, nunc fluentes, haemorrhoides parere.

XXVII.

Ex eadem causa tensiones et motiones in lumbis ac hypochondriis existunt, doloresqve iuxta spinam, ad extremum usque ossis sacri, et coxas protensi, et ipsum nonnunquam

quam cordis pulſum turbantes, exoriuntur. Nam quia ſanguis ab impreſſo cordis motu per arterias haemorrhoidales iugiter amandatur, per venas autem ad hepar traduci recte neqvit, non ſolum arterias illas valde diſtendit, ſed etiam reſtagnando in motum extraordinarium abripitur, et cum humorum inſequentium, ac totius nonnunqvam maſſae, curſum et progresſionem, tum vero ipſarum etiam arteriarum cordisque pulſationem interturbat. Sicut enim repreſſo rapidi fluminis fluxu, tumeſcunt aquae multo cum tumultu: ita hic, cohibito ſanguinis conſveto et naturali per vaſa haemorrhoidalia tranſitu, non ingens tantum intus in humoribus tumultus excitatur, ſed etiam turgentes iisdem arteriae concitatius et vehementius pulſant, ac totum non raro ſyſtema arteriarum contremiſcit, ipſumque ſubinde cor concutitur et ſubſilit. Vt minus ſit mirandum, qvum tot arteriarum ictibus tot viſcera, et partes corporis, ac inteſtina praecipue craſſa, complodantur, inſignem ſaepe mutationem atque anxietatem in corpore, inprimisque iuxta lumbos, et hypochondria, atque a ſpina ad usque extremum oſſis ſacri, quendam moleſtum tenſionis, ac doloris, ardorisqve ſenſum perſentiſci; qva qvippe regione corporis anfractuoſus inteſtini coli ambitus continetur, dum praedicto oſſi ſacro arcto nexu iunctum, in rectum extremumqve inteſtinorum, quod ad finem usque coccygis deſcendit, abeat. Ac cum iisdem inteſtini pulſationibus flatus inſoleſcant, atque ex utre velut Aeolio laxati, quaquaverſum per tubum illius atque volumina diffundantur, hinc inflationes, murmuraque, et borborygmi ventris commoventur, qvae quidem ſedato illo ſanguinis et vaſorum tumultu, facile conquieſcunt, non ſecus ac cetera ſuperius enumerata ſymptomata, de quibus nihil hic addendum putamus, quia cauſae eorum ex iis, quae praedicta ſunt, reddi haud difficulter poſſunt.

XXIIX.

XXIIX.

Neque exiguae etiam turbae expectandae sunt a sanguine in ramis portae restagnante, utpote quo vasa illa vi extenduntur, et motus humorum in hypochondriis, ac per universam saepe intestinorum regionem, convellitur, et, si culpa hepatis fiat, violenta humorum, ex liene, ventriculo, omento, pancreate, intestinis et mesenterio refusorum, restagnatio exoritur. Quo minus miremur, si aliqvando per ventriculum, saepius per intestina, interdum per utraqve, sanguis exprimatur et prorumpat, eoque nunc vomitio, saepius fluxio per alvum cruenta, nunc utraque excitetur. Hunc enim sanguinis impetum cum vasa ventriculi, ceteraque, quae hic confluunt, venosa experiuntur, tum vero omnium facilime vena excipere haemorrhoidalis, et proferre longius, propter declivem et perpendicularem situm potest. Fiuntque varia eiusmodi symptomata, plura, paucioraqve, vehementiora, aut vix memoratu digna, pro causarum, plus minus urgentium, varietate, et diversa aegrotantis naturae conditione. Nec raro haemorrhoides, tam caecae, quam fluentes, nullam prope, aut non adeo insignem mutationem corpori afferunt, praesertim si a causa quadam externa excitentur, nullaque humorum et viscerum labes adsit.

XXIX.

Demum non praetermitti oportet, id quod supra indicavimus, communi fere errore, quem etiam in CL. *Verheyen Anat. Tr. VII. C. III* commissum deprehendas, haemorrhoides externas a venis haemorrhoidalibus externis deduci, qvae tamen cum ex cava, iliacaqve interna, et hypogastrica oriundae, in musculum sphincterem, et levatores duos dispergantur, non nisi in musculosa ani substantia et sphinctere cu-

 taneo

ſaneo tumorem aliquem, vix tamen apparentem, aut alia ſe exhibentem facie, concipere poſſunt, quod quidem perraro fieri exiſtimarim. Quae autem venae in ipſa inteſtini recti ſubſtantia interiore membranoſa turgeſcunt, hae unius venae haemorrhoidalis interioris ſoboles ſunt, et haemorrhoides externae, vel internae vocantur, prout ſurculi inferiores, et extremi, oculisque et tactui obvii, vel ſuperiores, quaeque intus occuluntur, in tumorem extenduntur. Iisdem vero cognominibus indicari poſſunt, cum ſociae tumentes arteriae, tum cellulae, intra inteſtinum rectum, nunc inferius, nunc altius paulo latentes et fornicatae. Variat autem omnium illorum tumorum figura, color et durities, pro contentorum humorum, vaſorumque, ac tunicarum continentium varietate, et diverſa demum villorum motricium conſtrictione.

XXX.

De Diagnoſi, haud opus eſſe videtur, ut multa diſſeramus, cum ſatis in antecedentibus, et hiſtoria morbi ea ſint propoſita, quae ad haemorrhoides, cum fluentes, tum caecas, cognoſcendas, et utrasque a tumoribus, et fluxionibus aliis diſtingvendas, faciunt. Neqve vero cauſarum ſigna cognitu adeo difficilia ſunt, qvia ea tum aegrotus, tum cauſae praegreſſae, ſymptomataqve demum coniuncta, de qvibus omnibus ſupra abunde actum, declarant. Ad Prognoſin qvod attinet, pesſimae ſunt haemorrhoides, qvae modum excedunt, viresqve infirmant. Hinc enim, amiſſo vitae theſauro, vividus faciei perit color, et gravitas in coxis, multaqve in cruribus imbecillitas eſt, et malus corporis habitus contrahitur, qvem leipothymiae, hebetudines ſenſuum, hydrops, tabes, variumqve genus morborum, immo mors ipſa, ſeqvuntur, qvemadmodum de *Eudemo Lariſſae* refert *Hippocrates V. Epid. 20.* Ita etiam ſangvinem

cum vita effudit Doctiss. medicus, *Jacob. Horstius*, teste *Greg. Horstio, Tom. II. Oper. p. 28*. Sed nec caecae haemorrhoides periculo vacant, praesertim si fuerint furentes, inflammationemque coniunctam habeant. Sic enim insignes saepe molestias, et vix aliqvando sanabiles, advocant, qvando dolores gignunt atrocissimos, et vigilias, langvoremqve virium, febres etiam, spasmos, ischuriam, lethalem alvi obstructionem, ileum, aliaque funesta inducunt symptomata, atque ex corruptione stagnantis sanguinis abscessus, qvorum tandem exitus in fistulas utplurimum est, pariunt, nec raro in ulcera cancrosa, vel gangraenam degenerant, inductaque interiorum νεκρώσει, miseram tandem mortem inferunt.

XXXI.

Quod ad Curationem attinet haemorrhoidum, varia est intentio, et scopus diversus, prout affectus variat. Nam uti fluxio haemorrhoidalis, quamdiu intra mediocritatis consistit terminos, nec urgenda, neque cohibenda est temere, sed cum legitimo sex rerum nonnaturalium, qvas vocant, tum convenientium cuiusvis constitutioni remediorum usu ita moderanda, ne in alterum extremorum, quae periculosa sunt, decidamus: ita, si ultra modum processerit eadem, magna cura, et cautione cohibenda est, cum alioqvi fontem exhauriat vitae, et multas inferre calamitates, ipsamqve mortem, possit.

XXXII.

Itaque si minus alvus respondeat, ac scybala praesertim dura adsint, vel feces etiam biliosae, viscidae et acres insideant in cavo intestinorum, haec quidem ante omnia hoc citius corpore eiicienda sunt, qvo certius constat, iisdem et provocari, et foveri haemorrhoides, magnoque

aegrotantium commodo eadem vacuari; ut alios inter illustri quodam exemplo comprobavit *Solenander l.c.* Sed cavendum tamen a fortioribus est pharmacis, acriusqve exstimulantibus, et benigniora tantum adhibenda sunt ex ol. amygd. dulc. rec. vel iusculis alterantibus, cum uvis Corinth. paratis, aut vehiculis aliis, cum crem. tart. tart. vitriolat. manna Cal. cassia, tamarind. myrobal. sirup. rosar. vel violar. solut. de spina cerv. de cichor. cum rhab. rhabarbaroqve ipso, electuar. diaprun. rosar. solut. conserv. ros. mannat. et eius generis aliis, non minus causae, quam constitutioni cuiusvis aegrotantis, convenientibus. Hac ratione femina, qvae variis doloribus corporis diu vexata, alvoqve adstricta fere semper afflicta, post iniectos saepius clysmos, in gravem incidit fluxionem haemorrhoidum, unius usu hausti purgantis, ex cassia fistul. rec. extr. manna Cal. syr. ros. solut. aqvave cichor. qvater repetiti, et facta venae in brachio incisione, curata fuit a *Deckero l. c. p. 432.* Sic etiam eundem fluxum, a copia bilis excitatum, dato cathartico ex gialapio, mox iterum cessasse, annotatum est in *Diss. de Haemorrhag.* praesidio CL. *Meibomii* habita. Neqve tamen clysmi mollientes adeo semper reformidandi sunt, modo circumspecte, nullaque adhibita vi, admoveantur.

XXXIII.

His ita praemissis, vel, si minus necessaria, atqve utilia visa fuerint, omissis, tundenda est vena cubiti. Id enim praesidii genus expeditum est, et efficax, ubi temperandus et divertendus est impetus sangvinis. Detrahendi autem sangvinis qvantitas pro ratione turgescentiae, et virium metienda. Nam ubi vehemens commotio sangvinis, et inflammatio adest, viresqve valent, liberalius mittendus est; parcius, ubi secus habet. Adiunge ad exactiorem aestimationem corporis habitum, aetatem, anni tempus, ac reliqua his accommodata. Carnosior enim habitus, florens aetas, vernum tempus, te reddent in copiosiori detrahen-

do

do ſangvine confidentiorem; ab his diverſa, cautiorem. Quodſi confertam ſemel evacuationem generoſe non ferendam coniicias, ipſam partiri tutius erit. Quibusdam cucurbitulae placent, dorſo et ſcapulis admotae cum ſcarificatione, quod quamvis pari qvantitate ſangvinem detrahant, minus tamen incommodi viribus inferant, qvam ſangvis vena ſecta confertim emiſſus; id quod et ipſe facile conceſſerim, rationem ex modo evacuationis petendam ratus. Neqve improbaverim cucurbitulas etiam ſolas, easqve magnas, et cum multa flamma ſcapulis et lumbis admovendas. Sin minus vaſa humoribus tumeant, nullaqve adſint turgeſcentiae ſigna, viresqve ſint infirmae, abſtinendum eſt ab omni ſangvinis misſione, ne idem eveniat, qvod memorat *Willis* de viro qvodam generoſo, ſangvinis eruptiones crebras, et immanes, modo ex naribus, modo vaſis haemorrhoidalibus aliqvandiu paſſo. Hic enim ex inciſa crebrius vena non modo nihil ſenſit levamenti, ſed etiam ſaepisſime poſt eandem in ſudores frigidos, animiqve deliqvia incidit, iſtisqve haemorrhagiis nihilominus obnoxius, multo deinde deterius habuit, ac neglecta omiſſaque phlebotomia, uſu pulveris ex rad. poeon. mar. corall. r. margarit. ebor. lap. cancr. lap. haemat. et lap. prunellae, ſumti in iulapio ex aq. ceraſ. nigr. meliſſ. cinam. theriacal. et ſirup. corall. tandem convaluit. *Ph. Rat. P. II. S. III. C. II.*

XXXIV.

Quare ſolerter omnino praeſens corporis et valetudinis ſtatus indagandus eſt, ut cui prodeſſe ſangvinis misſio, vel obeſſe posſit, mature intelligamus. In omni autem propemodum caſu magnam vim et efficaciam habet prudens ſelectus et uſus remediorum, corrigendae ſangvinis craſi et acrimoniae, motuiqve temperando, et claudendis vaſis accommodatorum, ex corn. cerv. ebor. corall. margarit. matr. perl. lap. cancr. lap. bezoar, unicorn. foſſ. et marin. dent.

eqvi mar. terr. ſigill. bol. Armen. antimon. diaph. ſimpl. et martial. cryſtall. mont. nitro antimon. ſale prunell. arcan. dupl. ſem. plantag. oxalid. ſumach, ſuccin. maſtich. bdell. ſangv. drac. catechu, rad. biſtort. torment. et horum extract. lap. haemat. ſale mart. dulc. terra vitrioli dulc. croc. mart. adſtr. ſacch. ſaturn. atqve ex horum qvibusdam, et ſimilibus compoſitis pulv. ſtegnot. et ſtypt. *Gutm. Hochſt. Croll.* et *Heurn.* ſpec. de hyacinth. trochiſc. de carabe, ſpod. terr. ſigill. bol. Armen. diamart. et diaplantag. *Mynſ.* diatragac. fr. et ſperniol. *Croll.* Ex qvibus, emendandis humorum, et ductuum vitiis, quae varia eſſe ſolent, apta atqve idonea eligi, et varia pulverum, pilularum, potionum, vel opiatarum forma, additis aq. ſtill. plantag. pap. rh. agrimon. millefol. centinod. urticae, huiusqve ſucco, conſerv. roſ. antiq. ſir. e roſ. ſicc. myrt. granat. cydon. de ſymph. *Fernel.* exhiberi poſſunt. *Solenander* pilulas confici iubet ex pil. e bdell. troch. de terr. ſigill. et de carabe, cum mucilag. ſem. cydon. aqva roſ. extract. qvas expertus magnopere commendat *l. c.* eique conſentit *Foreſtus l. c.* Grata etiam eſt modica guttularum doſis tinct. lap. haemat. ſulph. vitriol. cum vel ſine tinct. corall. et tinct. ſtypt. catechu, tinct. item antiphth. *Grammanni*, atque eſſ. travmat. *Michael.* et *Hagendornii.* Et maiorem cunctis virtutem largientur opiata, contemperando ſangvinis fervori, atque orgaſmo inprimis utilia, uti ſunt: laud. liquid. et ſicc. tinctura item et pulv. anod. ſir. papav. diacod. theriac. *Androm.* diaſcord. philon. Rom. troch. narcot. *Plateri*, pil. de cynogl. de ſtyrace, et eiusdem virtutis alia. Cuiusmodi prioribus doſi refracta addi, et permiſceri varie, urgenteque necesſitate, ampliori paulo numero dari poterunt. Mature autem ea uſurpanda ſunt, dum vires adhuc aegroto conſtant, qvem alioqvin, attritis demum viribus exhibita, facile in hydropem, vel ſoporem lethalem abripiunt. Quodſi ab impedito ſangvinis circulo per hepar, indeque oriunda reſtagnatione, fluxio pendeat,

deat, non temere ad opiata, atqve adſtringentia confugiendum, neqve confeſtim illa ſiſtenda eſt fluxio, ſed reſtituta prius pororum atqve meatuum libertate, vaſa infarctu liberanda, novusqve ſangvini vigor et motus conciliandus eſt, ope remediorum ex gumm. Ammon. galban. ſagapen. tartaro, nitro atqve aperientibus aliis, inprimis vero martialibus, antim. nempe diaph. martial. vitriol. mart. ſale mart. dulc. croc. mart. ſulph. pulv. cachect. et tinct. atque extractis chalybeatis. Qua ratione *Riverius* fluxionem eiusmodi pilulis ex chalybe praep. cum ſulph. aloe opt. ſenn. mund. rhabarb. agaric. ſpec. diarrhod. Abb. et croc. cum ſir. roſ. ſolut. confectis, et deſcript. *Pr. L. XI. C. III. de Obſtr. hep.* penitus ſuſtulit *l. c. L. X. C. X.*

XXXV.

Praeter haec, externa quoque remedia multum hic momenti habent, eo quod citius ad locum affectum perveniant, quam ea, quae per os ſumuntur. Ea vero eiusmodi ſint, quae fervorem et acrimoniam humorum temperare, viasque, per qvas ſangvis fluit, contrahere poſſint, eaque adhibeantur ratione, ut a mitioribus ad validiora progrediamur, niſi caſus urgens ſubito cogat ad fortiora. Siqve dolor adſit vehemens cum inflammatione, huic etiam recte occurrendum eſt. Ac dolorem quidem ardoremque egregie temperant epithemata ex aq. plantag. roſar. ſacch. ſaturn. ceruſl. litharg. ſaleque prunellae, cum linteis, vel turundis mollibus applicanda, quae qvidem cum ungvent. popul. roſac. Comitiſſ. ſuc. ſemperviv. creta albiſſ. croc. ol. verbaſc. roſac. nymph. alb. ov. facile in linimenti formam rediguntur. Vel fieri etiam cataplaſmata poſſunt, addendo farin. tritic. vitell. ov. et decoct. fl. viol. verbaſc. ac ſem. pſyll. in lacte. *Gualt. Bruele Med. Theor. et Emp. p. 362.* ad ſedandum dolorem

lorem laudat empl. ex pulp. pom. sub ciner. coct. in rad. alth. cum but. rec. croco et alb. ov. siqve eodem minus dolor mitigetur, addi iubet solanum. Vbi vasa aperta magis sunt claudenda, conveniunt fol. plantag. verbasc. summit. qverc. rad. plantag. bistort. torment. fl. ros. r. balaust. sem. sumach, myrtill. oss. dactyl. gall. virid. malicor. thus, mastich. succin. bdell. pix, corn. cerv. ust. alum. qvorum alia, aqua ferr. et vino r. adstr. cocta, pro fotu, alia pro suffitu adhiberi possunt. Quidam solius suffitu myrrhae, ut et thuris ac mastichis, naribus tantum, vel etiam ano excepto, recreati sunt, teste CL. *Maiore Eph. Germ. D. I. A. III. Obs. 126.* Idem de stercoris suilli odore foetido alii affirmant. *Rulandus* sacculis calidis, ex panno r. et contusis glandib. vel fol. qverc. in forti aceto multum decoctis, feliciter usus est *Cent. I. Cur. VII. Forestus* adhibuit succ. plantag. bursae past. verbasc. cum thure, sangv. drac. bolo, lap. haemat. gypso, scor. ferri praep. et similib. vel cum ceruss. aut litharg. Ipse sangvis ex vasis haemorrhoidalibus exeundo concrescens, et ratione partium glutinosarum sibi ipsi obicem ponens, vel quivis alius, igne exsiccatus, anoqve immissus, *Platero* et *Riverio* familiaris fuit. *Jo.* vero *Hartmannus* pulv. laudat mumiae transmar. et suberis *Pr. Chym. p. m. 50.* Idem praestant gumm. Arab. et tragac. praesertim si cum sangv. drac. aloe, olibano, alb. ov. et pilis lepor. sub cauda albis et mollissimis accommodentur. Eidem fini fuligo camini, conqvassata cum alb. ov. admixtis telis aran. applicari potest. Nonnulli ungventum de tabaco commendant, nec non linteum, alumine et spermate ranarum semel iterumque impraegnatum. Sunt etiam, qui troch. de terr. sigill. cum alb. ov. conquass. cataplasmatis forma adhibent. Alii pulveres conficiunt, cum gossipio imponendos, inter quos praestantiores sunt pulv. haemorrhoid. *Mynsichti* in *Armament. S. V.* et *Cnöffelii* alb. et rub. in *Eph. Germ. D. I. A. VII. App. p. 118.* Efficax quoque est remedium fungus ille rarus, qui

qui crepitus lupi dicitur, probe exsiccatus, vasisque fluentibus admotus, quem exulceratas etiam haemorrhoides coercere, et obturare, testatur *Scholzius Cons. CCII.* Si vim praedicti fungi adstrictivam augeri expediat, madefiat idem solutione vitrioli mart. non adeo acris, et applicetur. In pertinaci fluxu, ab admotis hirudinibus excitato, frustra adhibitis aliis, solis pilis leporis concisis, plurimoque imbutis atramento, cum successu usus est CL. *Puerarius Thes. med. Pr. Burneti T. II. p. m. 45.* Eiusdem ope atramenti, cum spongia ano immissi, potuque ordinario infusionis ligni lentisci, gravissimo haemorrhoidum fluxu liberatum in Italia *Vladislaum IV.* Regem Poloniarum, refert praedictus *Cnöffelius l. c.* Neque latere facile quenquam possunt decantatus ille pulvis sympath. et colcothar, ac terra vitrioli balsamica, qvae vario modo in pulv. liqvor. et linimentis adhiberi solent. Ac recordamur felicem usum aquae stypticae Dn. *Lemery*, qvae ex alum. ust. colcoth. sacch. cand. aq. plantag. ros. et ur. pueri conficitur, tutoque non tantum exterius cum linteo applicari, sed etiam interius, quarundam guttularum dosi, cum aqua polygoni, vel simili, sumi potest.

XXXVI.

His demum, quae laudavimus, remediis, ex voto minus proficientibus, postrema curandi ratio est, ut extremitates vasorum, sanguinem fundentium, filis, per easdem traiectis, constringantur, ea ratione, quam *Aetius* et *Paulus* docuerunt, ac tradidit *Massarias Pr. L. III.* vel etiam secentur, aut adurantur, ut docuit *Hippocrates l. c.* Sed rarissime ad hanc operandi rationem, qvam promtum quidem, at crudele praesidium merito appellat Doctiss. *Jacob. Sponius Aph. nov. XCV. S. V.* accedimus. Quare si continuo sanguinis profluvio vires valde debilitentur, metusque gravio-

ris immineat mali, et nec urere, neqve secare velis, eodem auctore laudato sene, cuius consilium praedictus probat *Sponius*, curatio ope remediorum, ex stypticis et causticis mixtorum, perficienda est, ita ut sedes multa aqva calida prius foveatur, et invertatur, tum myrrha laevigata, galla, alumen ustum, et melanteria applicentur. Sic enim ustulatum vas haemorrhoidale claudetur, et decidet.

XXXVII.

Inter amuleta, quorum multa et varia a variis proponuntur, non contemnendum est cingulum ex foliis rec. hellebori nigri conqvassatis nudo corpori circumdatum, qvod in immoderato haemorrhoidum mensiumque fluxu experientia doctus commendat *Hartmannus l. c.* Hunc secutus *Lindanus*, eodem modo feliciter usurpavit fol. helleb. alb. cum pulv. subtili cort. querc. in *Coll. M. S. ad Pr. Hartm.* Memoratqve CL. *Wedelius* feminam senilem, cuius Th. V. mentio facta est, posito sub axillis solo polygono, sedare didicisse eundem fluxum, cum saltu prodeuntem, et rebellem admodum, aliisqve remediis minus auscultantem. Quae *Manardes* de lapide sangvinari, seu haematite, scribit: *Vidimus*, inqviens, *nonnullos haemorrhoidum fluxu afflictos remedium sensisse, annulos ex hoc lapide confectos in digito continue gestando; nec non et menstruum fluxum sisti. De Simpl. Ind. Hist. C. 36.* de iis experientia consulenda. Dicitur enim idem lapis manibus detentus, usque dum incalescat, haemorrhagias sistere a *C. Bartholino de Lap. nephr. C. X*, Idemque e collo suspensus efficit, secundum *Hollerium l. c. C. 22.* Qvod tamen *Paracelsus* de haematite negat, et de Carniolo praedicat *Chir. magn. L. I. Tr. II.* Sed multum floribus haematitis aurei coloris tribuitur in laudata Doctiss. *Meibomii Diss.* quod tam intense croci fragantiam spirent, ut aliquando diutius

tius in manibus eos quis tenens a ſomno vix ac ne vix quidem temperare ſibi valeat. Nota praeterea ſunt, quae de bufone exſiccato, eiusque pulvere ſacculo incluſo, viquae narcotica non immuni, ut et de uſnea cranii hum. burſa, item paſt. et centinodio, manu detentis, aut geſtatis ſub axillis, aut in vino rubro, acetoque coctis, et variis admotis partibus, traduntur. Nihil addo de annulo ſtellato *Helmontii*, qui geſtatus ſaltem in digito, ceteris nihil iuvantibus, ſubito, et ſpatio orationis Dominicae, haemorrhoidum dolores abarcere, et viginti quatuor horarum intervallo haemorrhoides penitus omnes abigere, ſangvinemque reſtagnantem denuo in motum reducere, et bonae conditioni reſtituere, fertur, atqve adverſus paſſiones hyſtericas, morbosque plures alios commendatur *C. II. de Febr.* Quippe qui probe norim, divitem promiſſis auctorem eſſe, et paradoxis principiis, ſaepeque ridiculis, pleraque ſuperſtruere. Sed longius, quam volebam, curationi haemorrhoidum, immodice fluentium, immoratus ſum.

XXXIIX.

Quare nunc ad Curationem caecarum progredior, cuius quidem cardo in eo praecipue vertitur, ut circulus ſanguinis, tranſitusque ex arteriis in venas haemorrhoidales, et progreſſio eius per propagines portae in cavam inſtauretur, et dolor, ac reliqua, vel imminentia, vel praeſentia ſymptomata, mature avertantur. Quodſi igitur adſit inflammatio, vel alias ſangvis turgeat in vaſis, aut redundet, vel minus etiam mobilibus conſtans particulis, difficulter corpus circueat, nec deficiat tamen, is ex inciſa cubiti, aut, ſi a ſuppreſſione haemorrhoidum, vel menſium, morbus pendeat, cruris vena mittendus eſt, ſemel, iterumque, qvoad cauſa mali requiſierit, et vires tulerint. Hinc vero con-

venientia corrigendae variae humorum dyscrasiae remedia diluentia, blandeque, vel fortius dissolventia, ex diaphoreticis, fixis, vel volatilibus, diureticis, ac praecipue nitrosis, ut et martialibus, aliisque aperientibus, et viscerum vasorumque tonum confirmantibus, adhibenda sunt. Inter euporista habetur decoctum millefolii, loco potus ordinarii usurpandum, testantibus *Villanovano*, *Riverio* et *Pascheqvo*. *Solenander* empirici cuiusdam meminit, qui genus haemorrhoidum omne sanaverit infusione chelidonii min. in cerevisia. Laudat idem infusionem herbae et rad. crassulae mai. ac scrophulariae potus itidem ordinarii loco. Qvod etiam de fol. et rad. scrophulariae eleganti observatione confirmat *Heerius*, cui adstipulatur *Ettmullerus*, qui mulieri iuveni, diu malo isto afflictae, tempore autumnali totam scrophulariae herbam misit, ut radices quasdam femoribus alligaret, alias cum herba nodulo inclusas cerevisiae infunderet, et inde ordinarie biberet, foliaque demum quaedam tenuiter incisa omni mane cum pane butyrato assumeret; quibus remediis, per unam alteramque septimanam continuatis, praeter spem convaluit.

XXXIX.

Sed multis interioribus remediis minus quidem indigebimus, si nullo sangvinis vitio, a causa tantum externa, et vi quadam, vasis haemorrhoidalibus illata, tumor eiusmodi proficiscatur. In omni autem casu opera danda, ut topicorum ope idoneorum sangvis stagnans blande dissolvatur, fibraeqve tensae et constrictae laxentur, laxatae nimium firmentur, ac dolor inprimis et ardor depellantur. Vnde varia solent proponi, ex quibus meliora, et cuivis casui accommodata, eligenda sunt. Huc faciunt pulli columbini et gallinacei, pulmones haedini, vervec. omentaque adhuc calen-

calentia, et ſimilia ano admota: Fotus porro tepidus, vel ſolius lactis, decoct. in eodem malv. bismalv. parietar. verbaſc. ſambuc. teleph. melilot. chamaem. ſem. lin. alth. fœn. Gr. Catapl. item ex mica panis alb. coct. in lact. caprin. addit. vitell. ov. et croco: nec non linimenta, ex ol. comm. cui herb. et bac. parid. incoct. ex ol. vitell. ov. lini, buxi, verbaſc. ſept. fl. *Mynſ.* momord. papav. mucilag. ſem. pſyll. cydon. lap. calam. ſacch. ſaturn. ceruſſ. camphor. balſ. ſulphur. *Ruland.* ungvent. dialth. de verben. ex herb. et fl. linar. ſcrophular. et teleph. vel chelidon. min. et ſcarab. cum ol. ſperm. ranar. et verbaſc. ac ſucc. cancr. ex ungv. roſac. cum mercur. viv. ex ungv. popul. cum cochinell. et mercur. fumo plumbi fixat. ex millepedib. in ol. nucum excoct. ex decoct. ſcarab. in ol. lini, itemque cinerib. ſuberis, mixtis cum axungia capi, vel ol. myrt. aut rapiſtri; quorum omnium egregium effectum teſtantur *Gesnerus*, *Foreſtus*, *Solenander*, *Fonſeca*, *Quercetanus*, *Rulandus*, *Riverius*, *Hartmannus*, *Horſtius*, *Borellus*, *Cnoffelius*, *Hoferus*, *Mayerne*, *Fr. Redi*, et *Cardilucius*. Hic etiam empl. laudat Apoſtolorum, quod dolorem ſedet, et ſangvinem effluere ſinat. Refertque *Ottho Heurnius*, Rudolphum II. Imperatorem, cum immani haemorrhoidum dolore cruciaretur, vapore caſei Holland. Edamenſ. prunis impoſiti, curatum. In *Not. ad C. II. L. VI. Pathol. Fernel.* Et *Mayerne* pro ſingulari habet euporiſto vernicem pictorum, cuius applicatione ſanatus fertur Carolus V. Imperator, cum alia fruſtra fuiſſent adhibita. H. F ab *Aqvapendente* uſus eſt inſeſſione in aquis thermalibus. Spongiam quoque iis immerſam atque expreſſam applicuit. Laudant alii inſeſſus ex aqua chalybeata, in qua diſcutienria ac roborantia ſint decocta. Sed multis experimentis celebratum eſt ungv. de linaria *Wolfii*, permixtum in ardore et dolore ungu. diapompho l. vel de litharg. et popul. Temperat etiam ardorem ungu. ex ſucco ſedi mai. cum ol. rapiſtr. et

tantillo

tantillo cerussae ac cerae. De solano testatur *Binningerus*, quod recens contusum, et admotum, tumorem doloremque cito abegerit. Vrgente igitur dolore, ex eodem, ut et ex fol. hyosc. sem. papav. alb. fl. chamaem. coct. in lacte caprino, addit. vitell. ov. et croc. cataplasmata; vel ex ol. hyosc. in quo coxerit scrophularia, cum ol. lini, in quo bullierint scarab. ol. sperm. ran. lithargyro, ipsoque opio, unguenta solent confici, cuiusmodi sunt ungv. Augustanorum, *Cnoffelii* et *Gremsii*. Sed hic cautione opus est in usu eiusmodi topicorum, qvae narcotica ingrediuntur, ne paralysis, vel gangraena, atqve mortificatio partis procuretur. *Solenander* admota theriaca, vel Mithridatio recenti, dolorem pariter ac tumorem saepius feliciter sustulit *l. c.* Cauti etiam simus in usu pingvium, praesertim ubi dolor et ardor adest inflammatorius, atque ad gangraenam malum tendit. Adeo circumspecte omnibus utendum est, ac videndum, quid in quovis casu expediat, vel nocere, ac damno esse possit. Si ulcus adesse ab exeuntibus intellexerimus, unguenta saturnina cum bals. sulph. *Rul.* oleoque hyperici convenient. *Boyle* expertus commendat ungv. ex auro fulminante, praepar. et fixo, cum exigua quantitate ol. amygd. dulc. De *Usu Ph. Exp. Exerc. V. C. 10.* Auro fulm. alii substituunt sulph. aurat. antimonii. His praemissis, siccantibus perficienda est curatio. De usu cauteriorum legi merentur *Aquapendens* et *Scultetus*, notatuque digna est *Obs. XCIV.* in huius *Append.* de haemorrhoide, pollicis longitudine et crassitie in sene ferro ignito ablata.

XL.

Multum praeterea *Helmontius* sudori morientium tribuit, qvem mirificas, ait, vires habere mortificandi haemorrhoides, et excrescentias. *Tr. Lat. hum. neglect.* §. 17. Huc etiam pertinent, quae idem de annulo suo iactitat.

Pelle

Pelle autem leonis, ſi ei inſideatur, haemorrhoidum dolores efficaciter leniri, auctor eſt *Jonſtonus Quadruped. Hiſt. nat. p. 117.* Scribitque celeberr. *Wedelius*, radicem telephii recens appenſam (aut ſaltem nodos eius aliquot, prout nodi plures, vel pauciores, in ano protuberant,) cum filo in dorſo inter ſcapulas, haemorrhoidum dolores ilico ſedare, unaque cum marceſcente radice tabere, et evaneſcere omne tuberculum. *Eph. Germ. D. I. A. II. Obſ. 95.* Quo etiam loco eiusdem radicis efficaciam pluribus illuſtribus exemplis comprobat. His autem ſubiungendum eſt iudicium *Jo. Raii*: *Nos*, inquientis, *ut non negamus amuletis aliqvam vim ineſſe poſſe, ita iis non multum fidimus. Hiſt. Plant. T. I. L. XIV. C. II.*

XLI.

Quodſi contumax malum ſit, et refractarium, ortumque inprimis habeat ex ſuppresſione haemorrhoidum, vel etiam alias eaedem fluxerint, ad vacuationem ſanguinis, haemorrhoides replentis, veniendum eſt. Neque enim alia via tam commode educi poteſt, id quod reſtagnat in illis locis, negotiumque corpori creat. Nam ſive corruptus eo devenerit humor, ſive ſtagnando ibidem labem conceperit, vaſaque infarſierit, aut horum qvoqve, ac hepatis inprimis vitio reſtagnet, atque a progresſione prohibeatur, magno omnino totius corporis commodo, vel ſponte, vel arte, dirumpetur tumor, vel aperietur, primumque effluet, id qvod vel, anteqvam deponeretur in haemorrhoidibus, mixtum ſangvini, inutile erat, et morbos parere poterat, vel quod inſtitione corruptum, aut copia, motuque moleſtum, corpus laceſſebat. Poſtea novus ſangvini, cum in arteriis, tum venis illis impedito, motus et fluxus conciliabitur, et ſi quid aliud effluet utilium etiam humorum, eo melius una expurgabuntur reliqviae adhuc in ſangvine haerentes. Ac demum, ſi fluxio ſiſtatur, homini bene erit; ſiquidem id potiſſimum evacuatum eſt, qvod non ſolum inutile, ſed no-

xium insuper erat, et intestinum rectum, ac tota saepe hypochondria, omnemqve prope inferioris ventris regionem divexabat. Vnde illos inprimis, qvibus hypochondria aestuant, ab hoc evacuationis genere multum leuamenti capere videas. Id qvod bene perspexit *M. Martini*, cum ait: *Ex morbis igitur lutulenti et vitiosi sangvinis συναθροισμῷ occasionem praebentibus, lumborum gravitate, venarum ingenti calore ac turgescentia, ani deniqve dolore, et exaestuatione, si cognoveris humorem fieri ἀνάῤῥοπον, et ad superiora provehi, morbiqve hypochondriaci, vel alterius rudimenta ponere, nullum certe salubrius consilium eligi potest, qvam haemorrhoidum apertionem, relictis rebus omnibus, moliri: hoc enim fluxu procurato, medicamentorum multitudine non amplius opus erit. De Aff. Hypochondr. p. 411.*

XLII.

Atque eo quidem sensu hic accipiendum est, quando medicus naturae motum animadvertere, et iuvare iubetur. Neque enim aliter intelligendum puto, cum *Primerosium*, qui: *Nisi*, inquit, *natura ostendat*, *se evacuationem hanc moliri, non sunt temere hae venae aperiendae, de Vulg. Error. L. IV. C. II.* tum *Hollerium*, qui aperiendas esse negat, si non tumeant, et nunqvam fluxerint, sed si natura eo inclinaverit, eiusdem imitatione aperiri posse existimat, alias nunquam *l. c.* Quo minus iis adstipulari videbimur, qui singulari quadam naturae providentia hanc regi excretionem, cum sponte fit, opinantur, eoque potissimum conditam esse venam haemorrhoidalem portae, subindeqve reserari contendunt, ut per eandem colluvies feculenta hypochondriorum, atqve cacochymia sangvinis expurgetur.

XLIII.

Hanc autem artificiosam venarum adapertionem multifariam moliri solent, vel cum foliis ficulneis, aut frontibus parietariae, asperiusculove panno, iugiter fricato ano, vel

asſiduis

asſiduis fotibus ex decoctione malvarum, mercurial. parietar. et chamaemeli, vel applicato emplaſtro ex pulpa pomi, ſub cineribus cocti, et fimo columbino, cum pulpa colocynthid. et ſucco cepae, vel litu ex aloe, pulpa colocynthid. et felle ſuillo, aut ex cepa ſub cineribus cocta, et mixta cum felle bovis, aut ex ſucco cyclaminis, et radicis cucumeris aſin. vel clyſmis ex decocto colocynthidis, aut aceto forti, cum felle tauri atque aloe, vel glandibus ex rad. cyclamin. hiera diacolocynthid. cum melle inſpiſſat. aut ex pulvere colocynthidis, amygdalis amaris et melle, vel demum lanceolae, aut applicatarum hirudinum ope. Interius vero aloe utuntur, ex eaque paratis pilulis *Ruffi*, aloephanginis, elixire proprietatis ſine acido, immo purgantibus quoque fortioribus, atque exagitantibus emmenagogis. Quibus quidem remediis alios, quibus ſuppreſſae ſunt haemorrhoides, vel alias fluere ſolitae, eventum experiri felicem, alios contra nunc magis, nunc minus laedi, animadvertas. Hinc enim ſaepius incrementum doloris, nec raro inflammatio pendet, quam facile gangraena conſequitur. Idemque metuendum, ſi nimio affrictu partes illae exaſperentur, aut rebus aliis acrioribus exſtimulentur.

XLIV.

Scalpello denique hirudines praeferendas cenſeo, ſelectas quidem illas, aquave perpurgatas, motus funeſtis qvibusdam atqve exitialibus exemplis, qvorum aliud relatum legimus a *Zacuto Luſitano* de iuvene quodam robuſto, qui apertis lanceola haemorrhoidibus, una cum ſanguine, nullo modo cohibendo, animam profudit. *Hiſt. Med. Pr. L. I. Obſ. 40.* Aliud illuſtrius habet *Dionyſius Daca de Apoſtem.* L. III C. 188. *Jo. Auſtriaci, Caroli V.* Imperatoris filii, qui ſectis his ſcapelli acie venis, largisſimaque ſeqvente haemorrhagia, in ipſis medicorum manibus immatura infortunataqve morte obiit. Ceterum uti negari neqvit, plus ſangvinis, et citius ſcalpello educi, quam admotis hirudinibus poſſe: ita has cum delectu dulcem tantummodo

modo et tenuem haurire sangvinem, crassum vero respuere et relinquere, quo etiam inclinat *Arnisaeus Diss. de Venae sect. th.24.* experientia negat, qva constat, eum aliqvando qvidem floridum, saepe autem crassum et limosum apparere, qvi ex resectis illorum animalculorum caudis profluit et colligitur. Quod si enim maiorem sanguinis copiam educere velis, qvam illorum corpore contineri potest, resecari cauda poterit, ac demulceri, et emulgeri digitis avidum sangvinis animalculum. Sic enim ad satietatem haud perveniet, multumque sangvinis profluet, ita ut interdum haemorrhagia satis magna subsequatur, quae cohiberi tamen facilius remediis potest, qvam si scalpello inflictum vulnusculum fuerit. Tantum vero manare sines, quantum satis esse conieceris. Sin venam perforare recusent, ea sanguine illinenda est. Conducet etiam fotu cutim emolliri, et attenuari. Vbi amovere illa volumus, non vi id fieri debet, ne in cute oris sui aculeum relinquant, sed conspersione salis, vel cinerum. Ita enim facile decidunt. Adiuvari etiam haec potest sanguinis eductio, si post applicatas, satiatasqve hirudines, super sellam perforatam aeger bene coopertus sedeat, ita ut supposito vase, bulliente aqva pleno, ascendentem vaporem anus excipiat; qua quippe ratione inflictum tumori vulnusculum amplius hians, sangvinem liberalius profundet. Aliqvi post spontaneum hirudinum casum, cucurbitam siccam applicant, et ita ex patenti vulnusculo optatam sanguinis quantitatem proliciunt.

XLV.

Quod reliqvum est, cuivis patet, cum in fluentibus, tum caecis haemorrhoidibus, alvum toto morbi progressu mollem esse debere, ac recte ordinandam diaetam, quam ideo persequi non vacat, qvoniam prudenti medico facile constat, nec minus a *Solenandro*, quam ab aliis satis est exposita. Qvare haec quidem pro instituti ratione sufficiant.

S. D. G.

Erratum:

P. 3. quemadmodum *L. de Arte*, et 1. *de Nat. Facult. Galenus* literis tradidit. leg. quemadmodum *Hippocrates L. de Arte*, et 1. *de Nat. Facult. Galenus* literis tradiderunt.